

3 ŠNECI

ráno je naše ulice plná šneků

šnek

naše ulice je plná šneků

kana/y

sna všichni šneci z Prahy vyjel
v naší ulici

2 dříve se tu něco divného zvláštního
od té doby, co hospodský pokácel
jediný strom v ulici
aby hostům nepadalo listy do piva

sen něco padá
→ máme moc velkého chodidla
→ nevidím se mezi šneky/ulicí
ale

2,5
šnečí
šnečí mravci

šnečí mravci
→ zbytek šneků
chtěl leze

lesku od slunce
vyšší slunce vstáz
na ulici se leskne

Rukopis+

→ nece...
problém...
poslápem to

problém...
poslápem to

3 při odchodu do práce jsem měšičku
čistěly slinu

v poslední době přibývaly
jsem každé ráno přibývaly, že
čistěly slinu přibývaly ?
šed

pokouším na

sebe se sarsady
všichni stojí na prahu
dveří.

všechny na čele mluví za nás
→ my ale nechceme zůstat doma.
Proběhneme tím
POSLÁPEM TO!

pláž po odlivu
všechno co vidím v písku
zapisuji

Kaga no CHIYO-NI (加賀 千代尼 1703-1775)

Překlad Helena Honcová a -wetz, parafráze B

Plán byl, že editorial tentokrát bude o olivovnicích, které se v podhůří romagnolských Apenin – přesněji na kopcích Valbegy nad městečkem Dovadola – letos sklízají až po Dušičkách, protože pořad prší. „Vino malý a vysušený, olivy zas nacucaný, bída,“ shrnula nám situaci majitelka olivových sadů a penzionu Gli Ulivi, co leží vysoko na cestě Monte Maggiore a v němž jsme jako vždycky přespávali. Ale já nelitoval, protože když jsem brzy ráno vyšel ven, uviděl jsem v mlze olivovníky obsypané světlezelenými a fialovými olivami, které se i při slabém dotyku oddělovaly od větvíček a kutálely se mi spolu s velkými kapkami vody po ruce do prostřených sítí. Nikdy předtím jsem tohle neviděl – a když jsem jednu velkou a ano, vodou úplně prosáklou olivu snědl, ucítil jsem poprvé zvláštní chuť olejové šťávy a sevěřela mě neznámá trpkost. Kopce padaly do závratných hloubek a šedá, přitom živá zeleň olivových polí, za nimiž stály duby a voda a vysoké rákosy a mlha, působila jak z nějakého exotického pásma, Vietnam, Bangladéš. Zdálo se ozval výstřel, druhý a někde se možná zhroutl jelen, zatímco lovci lanýžů se smečkami romagnolských vodních psů letěli listnatými lesy až tam, kde stojí roje lanýžových mšic a kde hluboko v hlíně rozkvétají drahocenné hlízy.

O tom jsem chtěl v úvodu desátého *Rukopisu* + psát.

Ale když jsem se vrátil, bylo to minulý týden a byla středa, a jel příměstským vlakem z Radotína do Prahy, stalo se mi a zaznamenal jsem něco, co bych nakonec v časopise o psaní zveřejnil raději než ty olivovníky. Do vagonu přistoupila stará hubená paní s taškou na kolečkách, z níž vykukovaly hvězdice chryzantém. Opravdu velká kytiče, možná v květináči – zabírala, vypadalo to, celý kostkovaný vozík. Jede ještě asi na hroby, i když je po Dušičkách, pomyslel jsem si. Jakmile se usadila, opřela se o oběma rukama o vozík a začala polohlasem mluvit. Nerozuměl jsem nejdřív dobře a zprvu ani rozumět nechtěl, ale po chvíli jsem zachytil slova, která se opakovala, a také jsem zpozorněl k pozoruhodné melodii její řeči. Moje chuť přesně zaslechnout, co říká, se završila tehdy, když jsem si všiml, že její monolog je vlastně dialog, že si odpovídá a že odpovídá na své odpovědi. Působilo to, jako by mluvilo několik žen najednou, a to velice živě. Souhlasily spolu, přely se, střídalo se to. V tom okamžiku jsem se rozhodl, vylovil mobil a zapisoval do něho všechno, čemu jsem porozuměl – občas jsem se na ženu podíval, na její ústa, i toho jsem se odvážil, protože ona byla ponořená do své řeči a skloněná hluboko nad vozík, že nehrozilo, že by mě mohla zahlédnout.

Snažil jsem se být pohotový i opatrný.

Doma jsem její řeč přepsal, nijak jsem ji neupravil, jenom jsem vynechal části promluvy, které jsem neslyšel zřetelně a u nichž by se mohlo stát, že jsem si je domyslel při zápisu nebo že si je domýšlím při přepisu. Záznam je jakoby ve verších, ale nejsou to verše; chci nějak zachovat tu útržkovitost (kdybych – zkoušel jsem to – řeč stařený přepsal do odstavce, působila by příliš souvisle – nebyla taková). Vykřičníky, otazníky, pomlčky atd. jsem použil pouze na místech, kdy je spád řeči jasně vyžadoval.

Bylo to takhle:

Na pupku jste velký lidi.
Pijete bublinky – jste velký lidi.
Tak co, sprcha voňavá?
Bigroy.
Bigroy.
Zas něco vyměřili do našeho mozku.
Jsou to lidi – rozkrýt!
Rozkrýt!
Děti!
Dejte si auto pragovku.
Já jsem babička taková osmdesátiletá.
Hop do auta, pragovka, hadimrška,
hop do cadillaku!
Přece bys nehrál žabičku?
Všechny kamery kolem nás,
držáky kamer.
Děti,
nemusíte se bát,
všechny máte lidská těla,
všichni tam sjedeme.
Maminky!
Hop do auta. Bigroy.
Všechny vás ovázaly.
Policie tekoucí.
Hop do auta pryč!
Všechny kamery kolem nás,
držáky kamer.
Tak co?
Na plakátech je vesmír.
Lidská tvář.
Už nikdo neví.
Čau.
To poznáš, že nejsem.
Všechny kamery kolem nás.
Zkus si sednout do auta,
seš v něm velkej.
Jde ti to?

Obsah

Editorial

1 **-wetz**

Fejeton

9 **Petr Borkovec**

Kdybych nenavštívil Plovdiv

Pozorování vodopádu Psaní o psaní

15 **Helena Honcoopová**

Hity zvané haiku

49 **Petr Borkovec** **Světlušky nad řekou**
(Nad dřevořezem)

53 **Jakub Guziur** **Jedna kobyłka**

55 **Dál** (TRINÁCTKRÁT O VELMI STARÉ BÁSNI)

56 **Anna Beata Hábllová** 56 **Robert Wudy**

56 **Tomáš Gabriel** 57 **Anna Řezníčková**

59 **Jitka Srbová** 59 **Lubomír Tichý**

59 **Petr Šmíd** 60 **Daniela Vodáčková**

61 **Radka Rubilina** 62 **Anna Sedlmajerová**

62 **Ondřej Macl** 62 **David Storch**

63 **Dagmar Urbánková**

67 **Ian McMiller**

V maríně (O pozorování)

Přeložila Vanda Peikerová

69 **František Strnad**

Místo řádné interpretace

73 **Josef Kutina**

Jak jsem začal psát

79 **Linda Liczki**
Krásné místo

STUDIO IN THE DISTANT FORESTS
PRAGUE SCHOOL OF CREATIVE COMMUNICATION

85 **Monica Mills** EDITORIAL

BÁSNĚ A PRÓZY

87 **Medina Amanzholova**

97 **Vanessa Bertelmannová**

110 **Aura Zucchi**

115 **Johana Janoušková**

Dílna Studenti, absolventi, učitelé

125 **Julie Müllerová** Přijed'

127 **Nikol Soustružníková**
GPS ukazuje Bukurešť

133 **Martin Přerost**
Diktátové básně

CENA ALEXANDRY BERKOVÉ

139 **Alice Knoblochová**
Dvě básně

143 **Kateřina Kavanová**
Rozum, cit a pár autodílů

153 **Století Josefa Škvoreckého**

168 **Summary**

Kdybych nenavštívil Plovdiv

Petr Borkovec

Když jsem nedávno spolupřekládal Eurípidovu tragédii *Médea*, vzpomněl jsem si na bulharský Plovdiv. A udělal podle Plovdivu jeden verš!

V pozadí Eurípidových veršů se občas vyskytují sportovní termíny, které do textu vnášejí expresivitu, přesnost a nové významové roviny. Ve hře *Bakchantky* například, ve slovních přestřelkách dvou mladíků, Dionýsa a thébského vládce Penthea, užívá Eurípidés slova, která odkazují k zápasnickému klání (myslím, že je tam řeč o *zaklesnutí údů*), čímž se posiluje tělesnost a erotičnost těch hádek, upozorňuje se na potlačovaný vzájemný obdiv těch dvou chlapců a jejich mučivé nenaplněné touhy atd. A jeden krátký monolog, v němž Médea utvrzuje své okolí a sama sebe v tom, že opravdu zavraždí své dva syny (Glauké, Iásonova nová žena, i její otec už to mají za sebou), zní takhle:

Je rozhodnuto, přítelkyně.
Zabiju je co nejdřív – a pak rychle pryč!
Nesmím to odkládat, nesmím dopustit,
abych své malé ohrozila tím,
že zemřou v ještě horší náruči!
Musí to být! Ne, jiná možnost není!
A zabiju je já – já, Médea –,
protože já je zplodila! Já...

Chystej se! Proč se zdržovat,
když jiná možnost není, Médeo!
Tu strašlivou věc prostě musíš vykonat!
Připrav se, ubohá, a s mečem v ruce
klekni ke startovnímu žlábků v kameni,
za kterým čeká nejsmutnější trať!

Odvahu! Nebuď zbabělá! Nepřipomínej,
že jsi je porodila, že je miluješ –
na jeden krátký den to zapomeň
a plač až pak, až ve tmě, ubohá!,
Miluješ je – i když je zavraždíš,
Médeo!

...nešťastná žena.

Médea se ocitá na startovní čáře, kterou počíná dvojí nekonečná prázdnota: jednak Iásonova, kterého Médea vraždou dětí jednou provždy zničí, jemuž nezbyde vůbec nic, ale také její vlastní – ani Médee po strašném činu nic nezůstane, jen smutek, tma, nicota. Přesně podle originálu ten verš o „klekání ke startovnímu žlábků“ zní „vezmi meč a hni se na žalostnou startovní čáru života“, přičemž „na startovní čáru“ znamená doslova „ke žlábků“, to jest „ke žlábků v kameni na startovní pozici závodu, do něhož běžci vkládali prsty před startem“.

Kdybych nenavštívil Plovdiv, nikdy bych, myslím, do překladu nezavedl ani „žlábek“ ani „kámen“ – asi bych zůstal u abstraktní „startovní čáry“. Netroufl bych si to udělat jednoduše proto, že bych je při překládání před sebou „neviděl“! Jenže v Plovdivu, když jsem se na hlavní třídě spustil do zčásti odkrytého římského stadionu ze druhého století, na němž celá hlavní třída stojí, jsem takový (o trochu mladší, dobře) startovní žlábek spatřil. Leskl se v mramoru, zastřeně stříbrný jako rybí šupina. A vložil do něho prsty, všechny. Pocit si pamatuju: bylo to jako kdybych se bříšky prstů mírně probořil do ledového sametu! Proto jsem při pozdějším překládání vůbec neváhal: jakmile jsem k tomu místu v textu tragédie dospěl, plovdivský startovní žlábek se zjevil, v prstech jsem ucítil jeho mělkost a hladkost – a Médea rázem klečela v běžeckých blocích s palcem a ukazováčkem pečlivě vpasovaným do prohlubně, aby nepřecnívaly!

Při procházení tím zčásti odkrytým a velice zachovalým stadionem jsem ohmatával, co se dalo: mramor lavic, nápisy na nich, povrch atletické dráhy, kamenné výstupky,

portálky vstupů, obložení, patky a zídky. Slunce se prudce lesklo a bílé, slonovinové a sivé povrchy mě oslepovaly, struktury kamene předváděly v tom silném světle detaily, jako by se nacházely pod obří lupou. (Jednu chvíli jsem, mimochodem, zvedl oči a nad sebou spatřil antické divadlo – taky z druhého století a ještě zachovalejší než stadion –, u jehož vstupu se fotografovala modelka v leopardí kožesině a s břečťanem za ušima. Ale blíž jsem nešel.) Líbilo se mi, že se v těch odkrytých, bezvadně zrekonstruovaných částech starověkého stadionu nacházely kouty, kde ležely úlomky sloupů, kvádrů, asi i nějakých kachlí, prorostlé trávou a nějakým svlačcem, který zrovna kvetl, takové malé veselé antické skládky, k nimž byl volný přístup a dalo se na ně sahat. Zlomky bylo možné zvedat, potěžkávat, snad i odnést. Nejdřív jsem tomu vlastně ani nechtěl věřit, myslel jsem, že mi někdo vynadá, že mě vyhodí. Ale pak jsem pochopil, koupil si kafe, svlékl si sako a sedl si s ním ke skládce. Slunce pálilo. Stadion si prohlíželo málo lidí, turistická sezona teprve začínala.

V Plovdivu jsem prožil necelé dva dny a viděl i jiná antická i neantická místa. Ale ten start v kameni a kafe u thrácké skládky si pamatuju nejlíp.

Psaní o psaní

Pozorování vodopádu

Tihu studia – odstraní krátké snění – Drobná světluška

Gakumon wa – kata kara nukeru – hotaru kana

JOSA BUSON, překlad Helena Honcoopová

Co je haiku

Tato esej je úvahou na téma „haiku v Čechách“, doprovázenou mnohými ukázkami, (psanými pro úsporu prostoru na jedinou řádku s veršovými předěly naznačenými pomlčkami). Velkým guru haiku v českém překladu je nedávno zesnulý japanolog, profesor Antonín Líman (1934–2018), autor mnoha překladů shromážděných ve sbírce *Chrást plný květů*. Jeho charakteristiku smyslu a poslání haiku uvádím proto jako jakési druhé motto.

„Haiku je hojivým balzámem na duši, je to oáza něhy, jemnosti a citu. A je to především oslava života, která stojí v ostrém kontrastu k brutalitě dnešního světa a jeho necitelnosti vůči hodnotě lidského i mimolidského bytí na této planetě.“

Technicky vzato je *haiku* 俳句 japonská básnická forma trojverší o 17 slabikách se závazným veršovým schématem 5-7-5 slabik s myšlenkovým obratem, cézurou kire-uprostřed středního verše. Vyvinula se z nejstarší básnické formy krátkého pětiverší *waka* (5-7-5-7-7) dalším zkrácením na pouhé 3 verše. Proces aborce proběhl na těle dlouhých řetězených básní *renga*, do kterých se básně *waka* od 14. století vázaly (a které společně skládali zpravidla tři básníci jako společenskou zábavu), až v 17. století omezením dlouhé básně *renga* o 36 či 100 slokách jen na první sloku o třech verších, zvanou tehdy *hokku*.

Od 17. století, tedy podle japonské historiografie od období Edo (1600–1868), se centrum moci přesunulo ze sídla staré vysoké kultury v císařském Kjótu, do nového

sídla rodu šógunů Tokugawa, Edo (dnešní Tokio), kde dominovala pokleslá městská kultura „prchavého světa“ *uki-jo*, jak ji pojmenoval prozaik a básník Ihara Saikaku (1642–1693). Tehdy nad noblesním pětiverším převládlo krátké trojverší a v námětech poezie začal stále více objevovat civilizační faktory – předměty a náměty z každodenního života. V lexiku se objevila obecná japonština, ve formě básní převládly jinotaje, hádanky a parodie a v tónu humor, vtip, ironie, sarkasmus. Zmizelo povinné užívání sezónních slov *kigo*, která báseň usazovala do určité roční doby a cézury *kire*: forma haiku se otevřela. Nejvíce humoru. Svě „parodie“ na haiku v časopise „*Vrbový soudek humoru*“ (*Haifū Janagidaru*, 1765)¹ zveřejnil básník Karai Senrjú (1718–1790) a podle něj se jmenují. Trojverší s jinými než přírodními náměty, s kolokvialismy a uvolněným metrem, které tehdy převážily, se od té doby nazývaly podle jejich původce *senrjú* 川柳. Mnozí básníci rozlišují dodnes *haiku* (přírodní náměty) a *senrjú* (civilizační náměty), přestože se od konce 19. století se univerzálně se pro všechny krátké tripletty vžil název haiku.

Termín *haiku* se zrodil v hlavě jednoho z velkých básníků této formy, Masaoky Šikiho (1867–1902), až v době radikální modernizace dosud izolovaného, ostrovního, feudálního Japonska, v éře Meidži (1868–1912). Šiki se v jejím překotném proudu, který smetl vše staré, snažil zachovat tradiční básnické formy a v roce 1897 začal vydávat první časopis *Kukačka* (*Hototogisu*), o básních *waka* a *hokku* s vlastními studiemi a básněmi i s texty svých přátel. V termínu *haiku* zkloubil označení pro humornou řetězenou báseň *haikai no renga* a název první, zahajovací sloky této kolektivně skládané dlouhé básně, *hokku*. Šikimu se podařilo tradiční formy japonské poezie nejen udržet, ale i oživit pro budoucí 20. a 21. století. Ačkoliv sám zemřel na tuberkulózu v pětácti letech, zanechal po sobě 20 000 básní haiku a prestižní Mezinárodní cena Masaoky Šikiho za haiku,

¹ Sbírka Karaie Senrjúa *Janagidaru* z roku 1765 pokračovala jako (dřevorezem tištěný) občasník pro nový zábavný typ poezie. Za jeho života vyšlo 23 svazků a 167 svazků celkem zásluhou dalších nositelů jeho jména přes 6 generací (Senrjú I.–VI). Také proto název *senrjú* v éře Meidži pro humorná, parodická haiku zobecněl.

udělovaná každoročně v jeho rodném městě Macujama, zpečetila jeho význam pro japonskou i světovou literaturu.²

S haiku souvisí i *haibun* – krátká lyrická próza, žánr pěstovaný v Japonsku už od prvních stádií písemnictví. Jelikož se *haiku* zapisovaly kaligraficky a často i ilustrovaly v lehkém tušovém stylu, vznikl už v 18. století specifický malířský styl *haiga*. *Haidžin* je název pro osoby, které se komponováním, kaligrafováním a ilustrováním haiku zabývají, tedy pro básníky formy haiku.

Haiku mělo podle velekněze této formy Macuo Bašóa (1644–1694) ztělesňovat tři estetické principy: 1. „lehkost“, stručnost *karumi* 軽み, 2. „ohebnost“, pružnost, vytríbenost *šiori* 撓, 3. „stíhlost“, křehkost citů, schopnost vcítění, empatii *hosomi* 細み. Jak tvořit japonské haiku nejlépe osvětlil Mistr Bašó sám:

Jdi k borovici, chceš-li poznat borovici, a jdi k bambusu, chceš-li poznat bambus. A ve svých textech se zbav osobních předpokladů a předsudků. Jen tehdy budou tvá básnická cvičení účinná, splyneš-li s pozorovanou skutečností v jedno – pronikneš-li do pozorovaného dostatečně hluboko, abys mohl spatřit, co je ukryto uvnitř.

I kdybys mistrně vládl slovům, pokud to, co pozoruješ, zůstane od tebe odděleno, tvá poezie nebude nikdy pravdivá.

(MACUO BAŠÓ)

Jedině autentický prožitek básníkovi dovolí vyjádřit (a v posluchači či čtenáři vyvolat) emoci. Být připraven k haiku cvičením: pozorováním, prožitkem, meditací, praví Bašó. Ale stejně si myslím, že cvičení nepomůže, že pravé haiku vzniká jen v mysli mimořádně nadaného básníka, že je to dar nebes. Vytryskne i nechtěně, jako třeba v závěru básně *Byl jednou jeden* od Ivana Wernische, kde básník jakoby bezděčně řál do naší současnosti:

² Po smrti Šikiho vedl časopis a celou školu haiku dál básník Takahama Kijōši 高浜虚子 (1874–1959) a škola se postupně rozštěpila na tradicionalistickou a experimentální větev. Tu inovativní zavedl básník Kawahigaši Heikigotō 河東碧梧桐 (1873–1937), a nazval ji Haiku nového směru (Šinkeikō-ku).

*Blábolily se pitomosti a vonělo to koncem léta. –
Zmejlili jsme se. – Byl konec světa*

(IVAN WERNISCH, ZÁVĚR BÁSNĚ BYL JEDNOU JEDEN,
18-5-5 = 28 slabik, formálně blíže k básni waka)

Wernisch sám by asi ten výtrysk jako haiku neoznačil. (Rytický je to čtyřverší o 28 slabikách: 9-9-5-5 = 28. V japonské poezii je třeba stále počítat a krátit – bude to tu i dál). A my budeme zkratkou sledovat, jak se haiku doma v Japonsku vyvíjelo, rozšiřovalo do světa a dál až k nám do středu Evropy, do podiv(uhod)ného českého jazyka a do dnešní doby.

Co není haiku

Nejprve však, co rozhodně nesmíme zaměňovat s haiku, jsou (*pouhý výčet s několika ukázkami*):

EPIGRAMY

*Celý epigram tvoří dva rádečky, když ale ty dva překročíš,
netvoříš už epigram – epos to je!*

(KYRILLOS)

*Před lidmi patrně skryješ, co někdy jsi udělal zlého –
před bohy neskryješ ale ba ani myšlenky své.*

(LÚKIÁNOS)

*Lépe je statečně snášet i sebebědnější osud,
nežli bohatých lidí pýchu a nadutost snést.*

(PALLADÁS)

*„Co sám nerad, nečin jinému!“ žáků pravil kantor kdesi,
třepaje ho za pačesy.*

(KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ)

*Člověk pospíchá umřít a smrt mu klade do cesty nástrahy.
Smrt nám překáží na cestě ke smrti. (18+11=29)*

(IVAN WERNISCH O své sbírce *Cesta do Ašchabádu*, 1998)

AFORISMY

Předností aforismu je, že pokud čtenáře neobohatí, aspoň ho neokrade o čas.

Láska až za hrob mnohé přivedla do hrobu.

Některé lásky končí manželstvím, některé manželstvím končí.

(PATRICIE HOLEČKOVÁ)

O chytré ženské je nouze. Konečně o chytré mužské zrovna tak.

(MILOŠ ZEMAN)

Dej blbci funkci a vymyslí lejtstro.

(JIRÍ OVČÁČEK)

Bible nás učí milovat se navzájem. Kamasutra učí totéž, jen přesněji.

(FUNGATE.CZ)

ANEKDOTY

„Co udělal Karel IV., když nastoupil na trůn?“

„Sedl si na něj.“

(ŠKOLNÍ)

Bůh stvořil člověka, ale nedal si to patentovat, a tak to teď po něm může dělat kdejaký blbec.

(JAN WERICH)

Žena nikdy nepriberá. Ona len zväčšuje priestor pre mužovu lásku.

(SLOVENSKÁ)

EPITAFY

*Básníky vzácně překládal – do jazyka své domoviny –
do řeči v níž se šeptem snívá – to byly jeho krásné viny –
a tady od nich odpočívá*

(JAN SKÁCEL, epitaf pro Adolfa Kroupu, 1981)

*a vlastně ať je navždy po tvém – a navěky je vůle tvá –
a život je když něco bylo – a smrt když už nic nezbyvá*

(JAN SKÁCEL, Básně II, 72)

KRÁTKÉ BÁSNĚ

*Do hlubin tvé duše, – v tůň tvých myšlenek – skláním se jak
v řeku – stvolek pomněnek.*

(JOSEF VÁCLAV SLÁDEK)

*Dojat vším, co je láska – k tobě se přimykám – smuten vším,
co je láska – před tebou utíkám*

(FRANTIŠEK HALAS)

*A broučci spí a spí – a spí tam dole u potoka, – Karafiát je
znal, – je noc, je temná noc – a sovy mají bál...*

(IVAN BLATNÝ)

*Umrzlá stehna v divoké řece – asíje mráky a stále polití
a stále prchá – vsadila šum do kovoklece*

(PETRA STRÁ, 1979, *Vlávka*. Host, Brno, 2013)

KRÁTKÉ BÁSNĚ V PRÓZE

*Výjde před dům, udělá pár kroků a vzpomene si, že nechal
doma cigarety. Vráti se, zuje boty, svlékne kabát a lehne do
postele. Stejně nechtěl nikam jít.*

(IVAN WERNISCH, SEN (IV) ze sbírky *Proslýchá se*, 1996)

*Byla jsem Ortenem a zahynula pod koly aut, – nyní jsem
obrysem podivných květin, – které jsem vypěstovala.*

(KATEŘINA RUDČENKOVÁ, *Chůze po dunách*. Fra, Praha, 2013)

A také maxima, pořekadla, přísloví, pranostiky, říkanky
(většinou čtyřverší) a j.

Pro naše účely je nutné si zapamatovat: japonská *tan-
ka/waka/uta* (pětiverší, 31 slabik) není *haiku* (trojverší, 17 sla-
bik). Jemný přesah je povolen.

*Hluboko, hluboko do očí 9 – vrostly mi kamélie, 7 –
jež kvetou u hluboké řeky 9 – na jarní louce v Kose. 7*

(32 slabik, tanka)

(ANONYM, MANJÓŠŮ, překlad Antonín Líman)

Dřevěná palice 6 – byla dřív kamélií 7 – nebo slivoní? 5

(18 slabik, haiku)

Žebříčky dávných japonských básníků

Japonci si navykli hodnotit své kulturní statky včetně poezie skrze pořadí a žebříčky 3 – 6 – 7 – 8 – 10 – 36 – 54 – 100 až 10 000 NEJ. Odjakživa a ve všem!!

Z milionů japonských básní haiku zkomponovaných v Japonsku nakonec historie procedila jen jména opravdu velkých básníků a dodnes jsou každému Japonci důvěrně známé jen ty nejslavnější básně haiku z tradice přesahující pět století. Dokonce vznikla tabulka 10 nejslavnějších básní haiku, v níž je suma básnické tradice shrnuta na 10 řádků:

1. 古池や 蛙飛び込む 水の音
2. 春の海ひねもすのたりのたりかな
3. 瘦蛙 負けるな一茶 是にあり
4. 菜の花や 月は東に 日は西に
5. 閑けさや岩にしみいる 蟬の声
6. 柿くへば鐘が鳴るなり法隆寺
7. 目には青葉 山ほとゝぎす はつ松魚
8. 降る雪や 明治は遠く なりにけり
9. 朝顔に 釣瓶とられて もらひ水
10. 梅一輪 一輪ほどの 暖かさ

Není to úžasné, když se dá svázat pět set let komponování básní haiku do takhle malého uzlíčku? Takovou hustotu koncentrace nemůže nabídnout žádná jiná živá kulturní tradice. Pojďme se podívat na přesný překlad prvních šesti haiku z japonského žebříčku s zastavit se chvíli u první a šesté básně. První je ze 17. století od boha haiku, Macuo Bašóa, a šestá z 19. století, od spasitele haiku, Masaoky Šikiho.

1) Jako nejznámější v Japonsku se na prvním místě žebříčku umístilo haiku, jehož autorem je Macuo Bašó (松尾芭蕉 1644-1694). Doslova praví:

Furuike ja = Ach, starý rybník
Kawazu tobikomu = žába se skokem vnoří
mizu no oto = zvuk vody

Tohle haiku je notoricky proslulé po celém světě a v každém jazyce k němu existuje mnoho pokusů o adekvátní překlad. Uvádím čtyři české s tím, že za nejzdařilejší považuji ten druhý.

*Pradávný rybník. – Jen skočí-li tam žába, –
zažbluňkne voda.*

(17 slabik, překlad Alfons Breska, 1937)

Ta stará tůňka! – Co chvíli pod žabičkou – do ticha žbluňká!

(17 slabik, překlad Miroslav Novák a Jan Vladislav, 1962)

Do staré tůně – skočila žába – žbluňk

(11 slabik, překlad Robin Heřman, 2010)

Prastará tůň! – Jak do ní žába skočí, – ozve se žbluňk.

(15 slabik, překlad HH, 2022)

2) *Jarní moře – lenivě převaluje – vlnu přes vlnu*

Haru no umi – hinemosu notari – notari kana

(JOSA BUSON, 1716–1783, překlad Petr Geisler, 1972)

3) *Žabko hubená, – nesmíš svůj souboj vzdát! – Issa tě nedá.*

Yasegaeru – makeru na – Issa – kore ni ari

(1814, KOBABAŠI ISSA, 1763–1827, překlad HH, 2022)

4) *Řepkové květy! – A měsíc na východě – slunce k západu.*

Na no hana ya – cuki wa higaši ni – hi wa niši ni

(JOSA BUSON, 1763–1783, překlad HH, 2022)

5) *Takové ticho – do skal a kamení – jen cikád drolení!*

Šizukesa ja – iwa ni šimiiru – semi no koe

(MACUO BAŠÓ, 1644–1694, překlad HH, 2022)

6) *Kaki kueba* = když pojídám tomel *kaki*
kane ga naru nari = začne znít zvon
Hórjúdži = (v klášteře) Hórjúdži

*Pojídám tomel – když vtom zazní klášterní –
zvon z Hórijúdzši
Jím kaki a vtom – jímavě začne bít zvon –
z chrámu Hórijúdzši*

Masaoka Šiki napsal své haiku *Kaki kueba* o klášteře Hórijúdzši, nejstarší dochované dřevěné stavbě na světě ze začátku 7. století, na kterou si vzpomene úplně každý Japonec, když se na podzim zakousne do čerstvého šťavnatého, červeného a sladkého, kulatého plodu tomelu *kaki*. Šikimu se podařilo propojit dunění zvonu, chuť tomelu a vůni starého dřeva slavného kláštera v syntéze se starobyklým místním jménem. Uvedení jména slavné lokality v básni je jedna z japonských básnických trop nazvaná „poduška básně“ *utamakura*. Takže na kratičkém tripletu najdeme v synkretické vazbě komplex sladkého smyslového vnímání a sladkého volání domova. Uvádím „podstročnický“ a dva své překlady – ve druhém z nich napodobuji vsuvkou „jímavě“ iniciální aliteraci v 1. a 2. verši originálu (ka-ka, jím-jím).

Opouštíme žebříček „nej“ a předvedeme si snůšku dalších klasických haiku od japonských velikánů v českém překladu. Začneme dvěma *hokku* od básníků formy *haikai no renga* z 15. a 16. století, tedy z doby, než se vstupní trojverší *hokku* oddělovalo od řetězené básně. A na sklonku 17. století se zjeví Macuo Bašó, který je podle všech ukazatelů bohem japonského haiku. Linii klasických haiku končí Santóka, jemuž se přezdívá „novodobý Bašó“.

ŠINKEI (1406–1475)

Lít nepřestává... – Kde najít jistotu? – Jen mračna přelétává.

kumo wa nao – sadame aru jo no – šigure kana

(překlad HH)

ŠÓHAKU (1448–1528)

Kampak šla luna? – Na nebi zůstala jen – svítící mlha.

cuki izuku – sora no kasumi no – hikari kana

(překlad HH)

IHARA SAIKAKU (1642-1693)

*Už dva roky navíc – hledím na měsíc našeho –
prchavého světa*

(překlad Antonín Líman)

Život je jen sen – sem s holkami a šašky – sem s číší saké

(překlad Antonín Líman)

V Jošiware – je Cesta samuraje – úplně k ničemu

(překlad Antonín Líman)

Stařenka – byť ji celý svět opustil – měsíc jí zůstane věrný

(překlad Antonín Líman)

MACUO BAŠÓ (1644-1694)

Ta vůně květů! – Neumím pojmenovat – z jakého stromu.

Nan no ki no – hana to wa širazu – nioi kana

(překlad HH)

Letní tráva – zbytek snů dávných – bojovníků

Nacugusa ja – cuwamono domo ga – jume no ato

(překlad Petr Geisler)

Spadané listí – v zahradě trávu proplétá – zdá se staletá.

Hjakunen no – kešiki wo niwa no – očiba kana

(překlad HH)

Na suché větvi – se usadila vrána – podzimní soumrak.

Kare eda ni – karasu tomarikeri – aki no kure

(překlad HH)

*Rozbouřené moře – do dálky nad ostrovem Sado –
Mléčná dráha*

Araumi ja – Sado ni jokotau – amanogawa

(překlad Antonín Líman)

První ledová sprška – i opička touží – po kabátku

(překlad Antonín Líman)

UEŠIMA ONICURA (1661–1738)

Ty hory v dálce – kam horko na konci dne – odplynulo pryč

(překlad ze sbírky *Jeden rok v haiku*, Jiří Šrůta, Petr Šrůta)

Mé srdce – se potopilo do vody – s kormoránem

(překlad Antonín Líman)

Chceš poznat slivoň? – Vlož do ní své srdce – ale také nos

(překlad Antonín Líman)

JOSA BUSON (1716–1783)

*Chlad se ukrývá, – kde ještě zima přebývá – –
v květech slivoň.*

Sumizumi ni – nokoru samusa ga – ume no hana

(překlad HH)

*V jarním dešti jdou – klobouk a plášť ze slámy. –
Příběh vypráví.*

Májoový deštík – v chůzi si šeptají – pršiplášť a parapličko

Harusame ya – monogatari-yuku – mino to kasa

(překlad HH, Antonín Líman)

*Bujará radost, – když se letní říčkou vypravím –
v rukou sandály.*

Nacukawa wo – kôsu urešisa jo – te ni zôri

(překlad HH)

Jen hora Fudži – sama se tyčí nahá – v mladé zeleni.

Fuji hitotsu – uzumi nokoshite – wakaba kana

(překlad HH)

Nechte mě tu spát! – V sněhové vánici ostrý – meč odloží rád.

Yado kase to – katana nagedasu – fubuki kana

(překlad HH)

Zatnu sekyru – a ustrnu nad vůní – zimního stromu.

Ono irete – kô odoroku ya – fuyu kodachi

(překlad HH)

Do staré tůně – neslyšně padá listí – žába už stárne

(překlad Antonín Líman)

KOBAJAŠI ISSA (1763–1827)

Měsíc v úplňku – než se ho mé srdce nabaží – už svítá

Meigecu no – kokoro ni nareba – jo no akuru

(překlad Antonín Líman)

Jako by mraky – chtěla vypustit z břicha – nafouklá ropucha

Žába se kouká tak – jako by právě vyfoukla – na nebe mrak

kumo wo haku – kučicuki šitari – hikigaeru

(překlad Antonín Líman, Helena Honcoopová)

V očích vážky – zrcadlí se – vzdálené hory

(překlad Antonín Líman)

Kéž by tu dnes byla – moje hádavá žena – – měsíc v úplňku

(překlad Antonín Líman)

Jak rosa nestálý – je náš pomíjivý svět – a přece a přece...

(překlad Antonín Líman)

Bujará ryšák – si odrfl a zahnal – plachou světlušku

Aka uma no – hana de fukitaru – hotaru kana

(překlad HH)

Malí vrabčáci, – teď rychle pryč, rychle pryč –

kráčí sem pán kůň

Suzume no ko – soko noke soko noke – ouma ga tōru

(překlad HH)

Krok za krokem – jdu letními horami – až se vynoří moře

Nacujama ya – hitoši zucu ni – umi mijuru

(překlad HH)

Nesmíš ji praštit! – Moucha spíná ručičky – a pak nožičky

Yare utsu na – Hae ga te wo suru – Ashi wo suru

(překlad HH)

MASAOKA ŠIKI (1867–1902)

Mlhavá noc – vesničkou line se – vůně lázni

Oborojo no – sentô niou – komura kana

(překlad Antonín Líman)

Skáceli vrbu – a ledňácci – už nikdy nepřileti

(překlad Antonín Líman)

Je apríl – zdřímnu si pak procítám – z opice

Nekoronde – joi no sametaru – uzuki kana

(překlad Antonín Líman)

Opilý usínám – a ve snu se rozplakám: – divá sakura!

jôte nete – jume ni nakikeri – jama sakura

(překlad HH)

Rýže sklizena – sedlák kupuje hřeben – své milé ženě

(překlad Antonín Líman)

*(Dai: Až umřu) Řekněte lidem – jedl rád tomely –
a miloval haiku*

(překlad Antonín Líman)

SANTÓKA (1882–1940)

*Zdědil jsem – žhavé slunce nad hlavou –
tak chodím a žebrám*

Enten wo – itadaite – koiaruku

(překlad Petr Geisler)

Koukám dolů – na spící vesnici – a čurám

(překlad Jan Burian)

*Pampelišky odkvétají – stále musím myslet –
na smrt své matky*

(překlad Jan Burian)

*Zimní mraky – proč asi ti mladí muži jdou do Číny? –
aby se vrátili roztrhaní na kusy*

(1937, překlad Jan Burian, přesah na 29 slabik!)

Moderní haiku

V Japonsku je dnes v různých básnických klubech evidováno přes 5 000 000 (slovy pět milionů!) básníků haiku (*haidžin*)³. Z haiku se stal prostředek pro psychosomatické uvolnění přetlaku v pravidly sešňerované, přepracované a přelidněné, stárnoucí a vystresované japonské společnosti (jež se, podle mého, už dávno pohybuje v dalším civilizačním stádiu, o kterém se nám v Evropě – a nota bene v bohémských Čechách – ani nezdá). Největší hustota básníků na světě existuje tedy zřejmě v Japonsku. Docela přirozeně. Uvádění současných básníků haiku z Japonska se cudně zdržím, protože vybrat ty skvělé z těch pěti milionů haidžinů může jen čas. Několik velkých jmen z 20. století ostatně uvádí Antonín Líman v *Chrám plném květů*. Daleko více pak Makoto Ueda (viz Doporučená četba na konci článku).

A hned po Japonsku je nejvíce haiku společností, asociací, spolků klubů a kroužků v USA. Domnívám se, že se haiku v posledních dvou-třech poválečných generacích v USA (počínaje v 50. letech 20. stol Kerouacovými haiku, přes Garyho Snydera a Leonarda Cohena) tak rozšířilo skrze mondializaci kultury (dnes již zbytnělou do epidemie globalizace) proto, že v zemi bílých dobytých zakořenila mentalita, jíž je pohotové vypálení krátkých veršů stejně přirozené a blízké jako palba z koltu přímo od boku. V USA mělo haiku úrodnou půdu také díky kvalitnímu substrátu v básních Ezry Pounda, Williama Carlose Willimase, Wallace Stevense, Amy Lowell a j., kteří se otevřeli vlivům asijské kultury už před sto lety. Za první anglické haiku se považuje báseň *In a Station of the Metro* Ezry Pounda, vydaná v roce 1913 v časopise Poetry:

*The apparition of these faces in the crowd;
Petals, on a wet black bough.*

(12, 7=19)

*Přízraky těch tváří v zástupech;
okvěti na mokré černé větvi.*

(9, 10=19, překlad HH)

3 Údaj je z r. 1998. V knize *Stopy snů (Traces of Dreams)* věnované tradici haiku, jej uvádí americký literární vědec Haruo Širane.

V roce 1919 napíše Amy Lowell už čiré haiku, byť metricky mimo jeho řád:

*Is it a dragonfly or a maple leaf
That settles softly down upon a water?*

(11, 11 = 22)

*Je to snad vážka anebo list javoru
jež zlehka usedá na vodní hladinu?*

(12, 12 = 24, možno krátit o snad a vodní hladinu
změnit na vodu, a hned je o 4 slabiky méně,
což je u haiku žádoucí; překlad HH)

A z USA se haiku přeneslo do Evropy, kde se v první půli 20. století pěstovalo jen marginálně, jako exkluzivní literátská záliba.⁴ Z předválečné básnické tvorby haiku v Evropě, která začala v zemi japonismu, Francii, už v roce 1905 vydáním sbírky *Haiku*⁵, si připomeňme třeba verše Paula Eluarda (1895–1952; podle anglického překladu):

Jen tak mimoděk – vítr ubalí cigaretu – z čistého vzduchu.

The wind – Undecided – Rolls a cigarette of air

(překlad HH)

*Pírko na klobouku – mu dává nádech lehkosti: –
kouř nad komínem.*

A feather gives to a hat – A touch of lightness: – The chimney smokes

(překlad HH)

Po válce se stal ve Francii hlavním protagonistou haiku básník Yves Bonnefoy (1923–2016), jenž byl v Japonsku na konci své oslnivé dráhy velkého francouzského básníka 20. století za svůj přínos haiku vyznamenán Mezinárodní cenou Masaoky Šikiho. V děkovné řeči formuloval svůj vztah k haiku slovy:

4 O haiku se v Anglii prvně zmiňuje badatel Basil Hall Chamberlain v roce 1902 jako o „japonských lyrických epigramech“.

5 Pojem *haiku* proti původně užívanému *haikai* nebo *hokku* začali šířit učenci Julien Vocance a Paul-Louis Couchoud, kteří se nadechli poro skládání haiku na své cestě do Japanu už na samém začátku 20. století.

Už jen forma krátké básně nás vede přes práh všednosti ke specifickému, poetickému zážitku. Krátké básni je tak určena role průvodce naší potřeby být se světem v lyrickém kontaktu.

(Dai: Co děláš s lampou?)

Zapálíš lampu – otvíráš dveře ven. – Prší, zdvihá se den.

*Tu as pris une lampe et tu ouvres la porte.
Que faire d' une lampe, il pleut, le jour se lève.*

(překlad HH; otázku jsem předsunula z těla básně do námětu dai kvůli metru haiku 5-6-6=17, což je „podvod“)

Ale haiku pozoruhodných evropských básníků 20. století by mohlo být námětem zvláštní studie. V říši profesionální tvorby pochopitelně platí přímá úměra: čím lepší básník, tím lepší haiku. My však dlouhými skoky směřujeme k haiku současnému, často amatérskému, pěstovanému jako profylaxe a jako záliba, která získala elektrický náboj třením ebenové tyče zájmu Evropanů o liščí ocas Ameriky, spíše než o chlupy japonského mývala tanuki.

V poválečné generaci se v USA haiku vážně zabývali beatníci, kteří je poznávali skrze své hledání cesty přes buddhismus (Kerouacovy *Dharmoví tuláci*, 1958). A to velmi, velmi zblízka, často skrze své mentory – japonské zenové mnichy. Gary Snyder a Allen Ginsberg se dlouhá léta v Americe i přímo v japonských horách přátelili s básníkem, tulákem a myslitelem Nanaem Sakakim (1923–2008).

Jack Kerouac (1922–1969), vzdělanec a čtenář překladů haiku od britského badatele Reginalda Horace Blythe⁶ (žijícího a vyučujícího téměř 30 let v Japonsku) a přirozený talent na haiku mezi beatniky, o haiku napsal:

⁶ Reginald Horace Blyth (1898–1964), britský literární vědec vystudoval na London College, ale žil a vyučoval angličtinu v Indii, poté 10 let v Koreji a mezi lety 1936–64 žil a bádval v Japonsku, kde učil anglicky i budoucího císaře Akihita. Domestikoval se v zemi své japonské manželky. Zabýval se zenem a haiku, o kterých publikoval zásadní tituly, rozšířené celosvětově.

Haiku především musí být velmi jednoduché a bez básnických triků, musí vyslovit určitý obraz, a přitom být vzdušné a půvabné jako Vivaldiho Pastorely.

Kerouacova haiku jsou tak samozřejmá, neboť volně nava-
zují na jeho styl života a jeho automatický styl psaní próz –
sformou si hlavu neláme. Své básně žije a život v jeho li-
terárním zpracování přechází svobodně mezi narativem
a básněmi. A haiku jsou pro autentický výraz životní zku-
šenosti ideální prostředek. V Americe je dosud oceňován
jako ten, kdo do její literatury haiku uvedl. Kerouacovy hai-
ku nechávám bez překladu. Všímám si jejich formální vol-
nosti. A odkazuji k jeho známé větě z Dharmových tuláků:
„*One day I will find the right words, and they will be simple.*“

*Early morning yellow flowers – thinking about –
The drunkards of Mexico*

(8-4-7=19 slabik)

Perfect moonlit night – marred – by family squabbles

(5-1-6=12 slabik)

There is no Buddha – because – There is no me

(6-2-5=13 slabik)

Kerouacův přítel Gary Snyder (1930) vnímal a psal haiku
skrže svou letitou zkušenost s buddhistickou meditační
praxí, skrže zen. V básni *Co se básníků týče* zformuloval jeden
z aspektů haiku slovy: „*Požemští básníci – kteří píší drobné bás-
ně – nepotřebují pomoci druhých lidí.*“ (překlad Jaroslav Kořán).
Jak se sluší na zen, nedodržel Gary Snyder metrum hai-
ku a přitáhl je ke každodennosti své práce na farmě a lásky
k lezení po horách (i těch japonských). Americká haiku ne-
chávám v originále. Zkuste si je přeložit, tak jak to v prv-
ním haiku (se značnými přesahy) udělal Josef Jařab:

*Klín a palice, – obracák a sochor, – sekerka, láhev, pytel na
záda... – společně sbíráme mrtvé a padlé.*

(5-6-10-11=32 slabik, překlad Josef Jařab)

*A butterfly scared up from its flower – caught by the wind –
and swept over the cliffs*

(10-4-6 = 20 slabik, ze sbírky *Earth House Hold*, 1957)

*After weeks of watching the roof leak –
I fixed it tonight – by moving a single board*

(9-5-7 = 21 slabik, ze sbírky *Hitch Haiku*, 1965)

*Warm nights, – the lee of twisty pines –
high jets crossing the stars*

(2-6-6 = 14 slabik, ze sbírky *Danger on Peaks*, 2004)

Dá se očekávat, že Yves Bonnefoy a já, Francouz a Američan, každý svou vlastní cestou, přivoláme do života haiku jako nespornou hodnotu a výhodu pro orientaci v našem rozhašeném světě... Jsem na pochybách, zda vůbec chťit od života víc...,

komentoval Snyder celoživotní úsilí své generace básníků v děkovné řeči s názvem *A Path to Matsuyama* při udělení Mezinárodní ceny Masaoky Šikiho za haiku v roce 2004.

Přes tato poněkud sebechvalná slova zřejmě v Americe psal ještě lepší haiku básník Leonard Cohen (1934–2016), kanadský skladatel, textař a zpěvák lyrických písní. Také on léta pěstoval buddhistickou meditaci a pronikl do podstaty zenové zkratky. Jeho haiku připomínají aforismy či japonské zenové kóany. Zkuste je přeložit!

*There is a crack – in everything. – And that is how –
the light gets in.*

*First of all, nothing – will happen and a little later –
nothing will happen again.*

*When you stop thinking – about yourself all the time –
a certain sense of response – overtakes you.*

(5-7-7-4 = 23 slabik)

*Act the way you'd like to be – and soon you'll be
the way you act.*

(7-8 = 15 slabik)

Haiku v časech internetu

V záplavách haiku, která se rodí na celém světě (haiku je dnes asi nejrozšířenější básnickou formou), často dochází k překračování mezí, ba k politizaci, jež v původním haiku období Edo (1615–1868) neexistovala kvůli striktní cenzuře. Uvedme si dva příklady z Ameriky, kde v Sacramentu od roku 1995 existuje databáze haiku se statisíci básní, jejíž založení inicioval největší propagátor a teoretik haiku v USA, profesor Makoto Ueda (1931–2020) ze Stanfordské univerzity, autor mnoha knih živících stále rostoucí zájem o haiku po celém světě.⁷ První haiku je zcela v normě klasiky, druhé je formálně perfektní, ale jde o politickou proklamaci – podobá se epigramu. Je to ryzí senrjú.

*they have much to say – the calls of the mourning dove –
are such sweet ballads* (STACEY GUENTHER) (5-7-5=17)

*Is the tide turning? – Republicans give Cheney –
Standing Ovation!* (JOHN LONGVILLE, 2021) (5-7-5=17)

Profesor Ueda se ovšem haiku se společenskými a politickými postřehy, spíš aforismy či epigramy a čím dál víc připomínající marketingové slogany, nebránil. Tu tendenci jsem viděli už u Snydera nebo Cohena („*Jednej jako ten, kým chceš být / a brzy budeš tím, jak jednáš.*“, 8-9=17)

Jak bude víc a víc západních básníků psát haiku nebo básně ve stylu haiku svými jazyky, Bašōův vliv na formu haiku bude slábnout a možná z jejich poezie zmizí úplně. To se dá očekávat, a je to přesně to, co si Bašō sám přál. Vždycky vedl své žáky k tomu, aby rozvíjeli svůj vlastní jedinečný talent, a ne aby ho věrně napodobovali.

(MAKOTO UEDA)

V posledních dekadách se haiku provozuje celosvětově v masovém měřítku. Jako okamžitá citová úleva v příliš racionalizovaném světě. Díky digitální dostupnosti svědec-

⁷ AHA = American Haiku Archives, v California State Library v Sacramentu, od roku 1995 archivují dokumenty k historii haiku v Severní Americe. Dostupné z <http://www.americanhaikuarchives.org> (citováno 30. 7. 2022).

tví o našem světě jsme zahlceni přílivem informací, obsahově nesetříděných, ideologicky nerozlišených, neučesaných kartáčem mravních hodnot a naše mysl při bloudění internetem nutně téká a skáče z větve na větev jak hejno makaků v bambusovém háji. Krátké zamyšlení s haiku nabízí pauzu a zklidnění mysli, jak to vystihl už na konci 18. století malíř a básník Josa Buson.

Tihu studia – odstraní krátké snění. – Drobná světluška.

Gakumon wa – kata kara nukeru – hotaru kana

(JOSA BUSON, překlad HH)

Jemnější a duchovnější haiku popisuje profesorka Zdenka Švarcová:

Je zřejmé, že i haidžiny „globální vesnice“ spojuje zaujetí projevy a proměnami života ve světě, který – vědomě prožíván – opakovaně podněcuje obrazotvornost při spatření zdánlivých nepatrností světa, nekonečnosti vesmíru a konečnosti lidského života... Zdá se, že miliony milují haiku i proto, že stále zůstává mimo dosah jednoznačné definice.

Pěkná haiku píše plzeňský bard Ivo Hucl, který jejích smysl dovede také vystižně vyjádřit:

Haiku jsou rozevřením mezery ticha, ve které hynou banality, diskurzy a fatální předurčenost našeho myšlení; z jejich energie se sklání bezpečný most mezi člověkem, přírodou a uměním.

Co je příčinou takové obliby haiku v současnosti? Jednoduchost. Jednoznačně. Touha po zachycení prehavých emocí našeho života. Protože žijeme většinu svých životů ve snění (různého obsahu a s různými prioritami), jsme v lyrickém kontaktu s realitou neustále. Život v lyrickém kontaktu se skutečností je naší fyziologickou potřebou. Duše, která nesní, je vlastně mrtvá. A ve snových procesech v hlavě nám stále samovolně vznikají jakási haiku. Stačí si je ale jen myslet. Nemusíme je hned psát.

(Dai: Co vlastně lidi nutí lehounce haiku psát?)

Dá se naškrábat – na jedno nadechnutí – a je tu napořád.

Dá se odřítkať – na jedno vydechnutí – zůstává napořád.

(HELENA HONCOPOVÁ)

To „napořád“ je důležité – vyjadřuje odvěkou lidskou touhu po věčnosti. Ta je ovšem zcela v rozporu s Buddhovým poznáním pomíjivosti a nicotnosti veškerenstva, které tak hluboko proniklo do asijské části světa. Tento zásadní rozdíl v přístupu ke skutečnosti je právě tím momentem, na kterém se láme spektrální záře japonských a evropských haiku. Když někteří lidé haiku píší i na Západě, je to vlastně jášská, egoistická činnost. Pomáhá jim žít v kontaktu se sebou i se světem. Haiku je v západním pohledu stále více jen metodou psychické hygieny, každodenním omýváním duše. A to často škodí poezii.

Pojetí haiku jako duševní profilaxe, úniku před vyhořením a depresi, se snaží nabídnout nová knížka *Haiku – cesta ze stresu*, která do světa zasaženého strašnou vyhlazovací válkou Ruska proti Ukrajině, vyšla v říjnu 2022. V reklamě na tuto knihu o haiku ušitou pro dnešní dobu, zní: „*Příručka psychiatra Radkina Honzáka a japanoložky Denisy Vostřé je pro ty, kteří chtějí v krizi použít rozum. Vyvážená směsice psychologického přístupu a japonských tradic vám pomůže překlenout špatné chvíle a vrátí vám úsměv na tvář.*“ Z haiku dělá cosi jako hity. Alespoň o tom svědčí populistické haiku, spíše senrjú, připojené k reklamě:

V životě proudu – málokdo se neprašťí – o nákou hroudu

A s takovou „vyváženou směsicí“ se po pravdě ocitáme na hony daleko – téměř na opačném pólu jedinečného pozorování, které jako haiku přivedl na svět Bašó.

České haiku dnes

Mnoho našinců však píše haiku podle japonského řádu. Nakonec se dostáváme k tomu, jak vypadá současné české a slovenské haiku od profesionálních i amatérských básníků v posledních dekadách. Musím je odbýt řadou ukázek (v pořadí data narození básníků) a nechat na individuálním posouzení. Mnoho českých haidžinů přehlížím, protože jsem jejich tvorbu nezachytila. V češtině vychází v posledních letech hodně knih s básněmi žijících autorů, jejichž částečný přehled najdete v přiloženém seznamu literatury doporučené pro ty z vás, kteří by chtěli o haiku poznat víc, než je v této esejí letmo nastíněno. A spousty haiku jsou k mání i na našem starém známém, nadužívaném internetu, od něž by nás právě čtení a psaní haiku dokázalo osvobodit.

Začínám u tří autorů, kteří už nás opustili. První z nich, Karel Trinkewitz (1931–2014) byl z Prahy vyhoštěn do emigrace v Hamburku a dlouhá desetiletí česky i německy psal (a často i ilustroval) alespoň jedno haiku denně. Jeho haiku se občas pohybují na hranici epigramů či politických glos a striktně drží básníkův idiosykratický formát čtyřverší o 17 slabikách, většinou rýmovaný abab, jímž se vrací k původní japonské formě haiku s cézурou kire – obrazem – uprostřed 2. verše.

*S Rimbaudem dupu – vztekle: – Svět plný hňupů –
sezóna v pekle!*

*Tou cestou vzhůru – v Nerudovce – lví národ kráčí –
jako ovce.*

Také jsem utek – téhle zemi – teď smutek – verše diktuje mi.

Bašó. Můj ujec – dávný. – Loď lunny pluje – k němu. Já v ní.

Muško, pranic se – netrap, – visí na nitce – i osud světa.

Japanolog Antonín Líman, rovněž žijící v emigraci (jako profesor moderní japonské literatury na univerzitě v Torontu), podnítil vydáváním svých překladů haiku z japonšti-

ny zájem o trojveší mezi mladšími generacemi českých básníků, jak profesionálů, tak amatérů. Psal také vlastní haiku, v nichž se odrážejí tři země, kde prožil velkou část života: Čechy, Japonsko a Kanada.

Zářivá bělost sakur – pod nimi na větvi – černá křídla vran

Byť nemají srdce – japonské chrámové zvonky – nádherně znějí

Ten kamenný most – sic váží nespočet tun – ale je to spíš sen

Vůně kadidla – a záře paladia – Zdrávas Maria

Na zámku v Lysé – kde tančival hrabě Špork – ostrý pach moči

Opřel jsem čelo – o mocný bukový kmen – – slyším tok věků

Kdo jen vybírá – ty barvy hortenzii – – snad stvořitel sám?

Chemik Petr Petříček (1946–2019) vydal dvě knihy haiku a mezi současnými českými amatérskými tvůrci představuje ctěnou autoritu i po smrti.

Lednové slunce – tolik jisker ve sněhu – a žádná nevzplane

Stačí jen vánek – a pohne se i skála – v zrcadle řeky

Vše je naopak – listí padá k oblakům – vidím to v řece.

Zastav myšlenky – naslouchej svému nitru – uslyšíš lásku

*Myslím na hloubku – tam pod povrchem všeho –
setkat se s tebou*

A dále:

Jaro – rackové krmí svá písklata – holými vráňaty

Jíme romadúr – a venku tak nádherně – voní rezeda

Kufry sbaleny, – klíč se otočil v zámku – Srdce zůstává

Místo hory Říp – vidím dnes na obzoru – Vancouver Island

*Když zmlknou mobily – loon rozmlouvá s družkou –
přes celé jezero*

Měsíc v úplňku – dnes přišel zítřa odchází – tak jako my

(EVA LÍMANOVÁ, 1935, ze sbírky *Když utichnou mobily*,.
DharmaGaia, 2014)

*(Dai: Zbytečná otázka) co uděláme – za našeho života –
s tím mrtvým časem?*

*(Dai: To se dalo čekat) na známé dveře – zaklepal poutník
slepec – – byly zazděné*

(JAROMÍR BRABENEC, 1934)

Našel jsem tvůj vlas, – uvízlý na polštáři. – Nádherně září.

Hlava varuje: – jsi pro ni sotva šasek. – A srdce: Tak ať!

(MILOŇ ČEPELKA, 1936)

Sepjaté ruce – chvíle pokory – dech hor, pach půdy

Plasty a dráty – přepravky, elektřina – a pořád stejná dřina

Voda ohnivá – zahřívá, sžírá, ničí – s člověkem cvičí

(ZDENKA ŠVARCOVÁ, 1942, úryvky z delších básní
inspirovaných cyklem fotografií z japonského Akagi
na výstavě Jindřicha Štreita, 2006)

(Dai: mimohláskové součásti češtiny v šesti znacích)

*střed-ník po-mlč-ka – pod-tr-žit-ko dvoj-teč-ka –
úvo-zov-ky plus*

(JINDŘICH ŠPICNER, 1947)

Hospodský zamkl – kola odvádějí – svoje opilce

Rozšlápout toho šneka? – Bezdomovec – váhá jen chvíličku

Rohožka – kromě bot – otírám už i hůlku

(JAN FROLÍK, 1948)

Jak pokojně spí – po prudké jarní bouři – louže pod višni!

(HELENA HONCOPOVÁ, 1948)

*Ustává bouře – V konvici ustává čaj – Ustanu i já
(Dai: Haiku o naději) V kamenolomu – rozkvétá lomikámen
– Tak to chodívá*

(DANIELA FISCHEROVÁ, 1948)

Teď bosou nohou – stojím na zemi – Vlhne mi

(PETR GEISLER, 1949)

Dětské dlaně – na dědových oknech – po prázdninách

Nerušeně spí – Odkopaná peřinka – je na dědovi

(JIRÍ HORT, 1950)

Kočí hlavy – ulicí proudí davy – dláždění přede

S rukama v klíně – starý muž ještě čeká – při trpkém víně

Pod kýlem šumí – teskné večerní dumy – Kdo porozumí?

(JIRÍ DĚDEČEK, 1953)

Rezaivé váhy – na obou miskách – stejně prachu

(PETR DRUHÝ, 1953)

Bezvětrí – ze strniště odchází – plačící děti

(JAN HOFÍREK, 1959)

Úřad práce – na nástěnkách – jenom špendlíky

(PETR ŠULÁK, 1960)

Zamčená vrata – za kostelem se točí – zetlelé listí

Sepjaté ruce – – jen nejmenší lžička – čeří polévku

Došel mě děda – se zlomeným kosištěm – „A mám hotovo!“

Od lesního obrázku – odcházím – se špinavými koleny

(ROMAN SZPUK, 1960)

Ještě svítí tmou – světluška polapená – v pavoučí síti

Dárek od vnučky – ve dveřích mi předává – sněhovou kouli

(IRENA MONDEKOVÁ, 1961)

Báseň je jiskra – vzešla z křísnutí kamene – o hladinu řeky

Listy křenu – stráží pod zemí – naše slzy

Se skloněnou hlavou – prosí jiříčka cestu – o trochu bláta

Vlhké prsty leknínů – rozhrnují nebesa – plná deště

Vůně vadnoucí trávy – odlétá na křídlech – vyplašených šídel

Hlas smrti zní – jako úder vločky sněhu – do hřbitovní zdi

(IVO HUCL, 1961)

Lovecký posed – – Pomaly po ňom prešli – tiene jeleňov

Dievča na dvore – keď si rozpletie vrkoč – vidno aj vánok

(PETER KOVALIK, 1964)

Vůně akátů. – Rozechvělý mládenec – večer čeká tu.

Napsal jsem haiku. – Na facebooku získala – sto sedm lajků!

*Křím se v koutku. – Světlo blesku našlo si –
pobledlou loutku.*

(DENISA VOSTRÁ, 1966)

s každým snem – odletí šedá volavka – do ranní mlhy

v okně šedý svit – a nad horizontem střech – poletuje sníh

*ráno z ložnice do kuchyně – celý můj život –
je bed and breakfast (9-5-5=19)*

(JIŘÍ HAJÍČEK, 1967)

je vyklizeno – zníme teď tak hlasitě – beze všech věcí

(JITKA FIALOVÁ, 1969)

klučíci oči – na půdě za trámem – starý bajonet

(PAVEL TOMÍŠKA, 1970)

Nade mnou – modré nebe – a tvé rty od borůvek

(JAN ZINY VÁVRA, 1972)

Hejno černých vran – ve staříckém kostele – vlétlo do varhan

(LUKÁŠ KÚTA, 1972)

ženská s košíkem – Vá-cla-ve! Ave! Ave! – mizí mi v lese

Blikání svíčky – tváří sestry se mihl – mamčin úsměv

*Padli za svou vlast – řady nečitelných jmen –
vrytých v kameni*

(KATKA SOUSTRUŽNÍKOVÁ, 1973)

Věcer u ohně – při každém loku piva – nebe plné hvězd

(MAREK MULLER, 1973)

Záříjové dny – dlouží se stíny chodců – na hradební zdi

(VÍT ERBAN, 1974)

Kvetoucí louka – vůně sakur, světlem v ní – včelí královna.

(LUCIE NAGYOVÁ, 1976)

Kosa v stromě – hrábě v plotě – brousek na větvi

(TEREZA ŘÍČANOVÁ, 1974)

I když je prázdný – šálek dál hřeje dlaně – myslím na Tebe

Někdo zaclepal – když však otevřu dveře – jen letní hvězdy

Horská vesnice – psa štěkat neomrzí – na svou ozvěnu

(JAKUB ZEMAN, 1975)

Kvetou kaštiny. – Jak věřit, že z nich budou – zelení ježci?

(RADEK MALÝ, 1977)

Cestou z pracáku – namáčím nos – v květech kosatců

(JAN PAČES, 1982)

Ani ve tmě nenechá – splynout řeku a nebe – skřek volavky

(RADEK ŠTĚPÁNEK, 1986)

v podzimním keři – mezi žlutou a žlutou – prosvitá vrabec

*tu vůni mám rád: – zvolna obracím stránky –
chrám plný květů*

(PAVEL MARTINEC, 1986)

*Okurka chápe – se vlídně fouskem proutku – jako ručičkou.
A vrby líně – stíní kosům rejdicím – v padlém listí.
Zpod asfaltu ční – kořeny letité pře – stromu a cesty.*

(ALEXANDRA BROCKOVÁ, 1997)

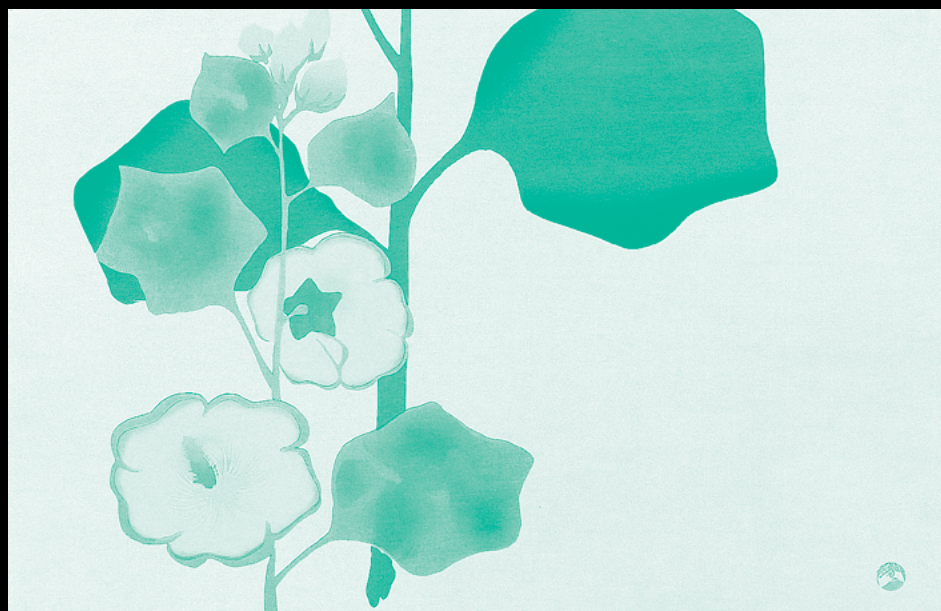
Usínám – vůni loupaného pomeranče – stále v dlani.

(HYNEK KOZIOL, 2005)

... a tak dále... (doufejme)

A nakonec přidávám své dnešní ryze české haiku. Je formálně perfektní. Obsahuje sezónní slůvko *kigo*, myšlenkový zvrat *kire* uprostřed 2. verše i přesný počet slabik v trojverší 5-7-5. Oplývá skrytým citem, aliterací, eufonií. A je spjata s klasickou poezií:

Hájku, háječku, – hájku zelený. Na mě – se hněvá můj po!

Ogata Kōrin (1658–1716), Kamélie,
barevný dřevorez, 1903

Doporučená literatura (haiku)

- Addiss, Stephen. *The Art of Haiku: Its History through Poems and Paintings by Japanese Masters*, 2012, new edition, Boston: Shambhala Publications, 2022.
- Aitken, Robert. *Vlna zenu. Bašó, haiku a zen*, Pragma, bez data.
- Blyth, R. H., trans. *Haiku*. 4 vols. Tokyo: Hokusido, 1949–52.
- Blyth, R. H. *A History of Haiku*. 2 vols. Tokyo: Hokusido, 1963–64.
- Carter, Steven, tr. *Traditional Japanese Poetry: An Anthology*. Stanford, CA: Stanford University Press, 1991.
- Čepelka, Miloň. *Deník haiku*, Praha: Divadlo Jára a Cimrmana, 2009.
- Dědeček, Jiří. *Haiku, haiečku*, 95 str., Praha: Galén, 2008.
- Hucl, Ivo. *Prach prázdná*, Štáhlavice: Bezejmenná edice, 2013.
- Hucl, Ivo. *Návrat ke kruhu*, 500 básní (mnohé haiku), 2021.
- Hájiček, Jiří. *Muš na pokraji vzplanutí*, Brno: Host, 2020.
- Hájiček, Jiří. *Muš pod černým deštníkem*, Brno: Host, 2022.
- Líman, Antonín V. *Pár much a já – Výběr z haiku čtyř japonských básníků (Bašó, Issa, Buson a Santóka)*, Praha: DharmaGaia, 1996.
- Líman, Antonín V. transl. *Boží člověk Issa*, Praha: DharmaGaia, 1996.
- Líman, Antonín V., transl. *Chrást plný květů*, Praha: DharmaGaia, 2011, 2022.
- Líman, Antonín V. transl. *Šiki, Masaoka: Pod tíhou měsíce*, Praha: DharmaGaia, 2014.
- Líman, Antonín V. a Eva Límanová, *Když zmlknou mobily*, Praha: DharmaGaia, 2014.
- Mattó, Monk. *Freestyle Haiku and Spiritual Poetry*, Washington: Lotus Petals, Kindle Edition, 2015.
- Mijim se s měsícem. Výběr z českých a slovenských haiku*. Praha: DharmaGaia, 2013.
- Miner, Earl. *An Introduction to Japanese Court Poetry*. Stanford, CA: Stanford University Press, 1968.
- Miner, Earl. *Japanese Linked Poetry: An Account with Translations of Renga and Haikai Sequences*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1979.
- Miner, Earl, and Hiroko Odagiri, trs. *The Monkey's Straw Raincoat*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1981.
- Petríček, Petr. *Květ včelou dotýkaný, haiku*, Praha: DharmaGaia, 2013.
- Petríček, Petr. *Dvanáct měsíců: 108 haiku*, Praha: DharmaGaia, 2017.
- Santóka Taneda, *Tráva podél cesty*, 344 str. překlad Jan Burian, Praha: Malvern, 2017.
- Shirane, Haruo. *Traces of Dreams: Landscape, Cultural Memory, and the Poetry of Basho*. Stanford, CA: Stanford University Press, 1998.
- Soustružníková, Katka. *Haiku*, DharmaGaia, 2016.
- Šálek dál hřeje dlaně, Haiku od českých a slovenských autorů*, Praha: DharmaGaia, 2020.
- Švarcová, Zdena, transl. Kobajaši Issa: *Můj Nový rok*, Praha-Litomyšl: Paseka, 2004.
- Thoma, Zdeněk, *Cesty tažných mraků*, různé překlady haiku a fotografie, 96 str., Praha: Argo, 2010.
- Trinkewitz, Karel. *Haiku o Praze*, Londýn: Rozmluvy, 1984.
- Trinkewitz, Karel. *Chvála haiku / Lob des Haiku*, 100 českých a 100 německých haiku, Praha: Akropolis, 2004.
- Ueda, Makoto. *Matsuo Basho*. New York: Twayne, 1970.
- Reprinted Tokyo: Kodansha International, 1982.
- Ueda, Makoto, transl. *Basho and His Interpreters: Selected Hokku with Commentary*. Stanford, CA: Stanford University Press, 1991.
- Ueda, Makoto, transl. *Modern Japanese Haiku. An Anthology*, (20 haiku by 20 authors), Toronto: University of Toronto Press, 1975.
- Vostrá, Denisa a Honzák, Radkin. *Haiku – cesta ze stresu*. Praha: Euromedia Group, 2022.

Utagawa Kunisada, Utanosuke XIII.
jako benten Kozó, s vlastnoruční básní, Fuji Arts.

Světlušky nad řekou (Nad dřevořezem)

Petr Borkovec

Noční řeka s odrazem rozzářeného okna se mi valí do očí; moje oči jsou okamžitě po okraj plné. Co ještě v prvních vteřinách pohledu na ten japonský dřevořez z druhé poloviny 19. století stihnu? Snad zaznamenat, jak efektní je kontrast velkého rozsvíceného obdélníku a jeho světelné ruiny, která se rozpouští a rozpadá v proudu tmavé vody, a také to, že rozpad zářící geometrie započaly už křivé kmeny stromů a větve, co se rýsují v okně, a rozbíjejí scénu. A ještě si všímám, že světlušky nad vodou nelétají – ta jedna jediná, která se nad hladinou tetelí, tam zabloudila jenom proto, aby mě o tom ujistila. Vzápětí se vylekaně vrací.

Dívám se za ní a vidím, jak se přidává k družkám, co blikají na březích zarostlých keří, vysokými trávami a černotou, a vybavuje se mi japonská mniška z konce osmnáctého století, která napsala, že „jen temná řeka proudí nerušená září světlušek“, případně, že „jenom tma v řece teče nerušená září světlušek“. Její haiku – k němuž by Kiyochikův dřevořez mohl být dobrou ilustrací – vypadá v originále takhle 川ばかり闇に流れて蛍かな a dalo by se přeložit a zapsat třeba takto:

jen temná řeka
plyne nerušená
světly světlušek

Anebo trochu jinak. S překládáním starých japonských básní, obzvláště těch nejkratsích, je to hrozně složité.

Světlušky jsou v japonské poezii i životě, pokud vím, velice důležité. Pozorují se stejně jako rozkvetlé sakury, chodí se na ně jako do kina, kdysi se chytaly se do klíček i do širokých rukávů kimon (nevím, jestli se to ještě provozuje). A psalo se o nich skoro pořád. Světlušky v krátkých básních tanka a haiku se zjevují jako obraz pomíjivosti, krátké lásky a krátké nádhery. Jako přítelkyně v samotě,

Kobajaši Kijočika (1847–1915), Svĕtlušky nad řekou, barevný dřevorez, vertikální formát óban 36×24,5 cm, ca 1878. Japanese Art Open Database.

s nimiž si lze – pokud vyděšené z opuštěnosti a bídy člověka ihned neupláchnou – pěkně popovídat. Světluška ve verších přilétá také jako něco, na čem se vyjeví krása přítomné chvíle a celého světa. A úžas nad obojím. Jako v té slavné básni, v níž malé dítě, i když se ztratí rodičům, bloudí, trne úzkostí a usedavě pláče, a přece po celou dobu nepřestává chytat světlušky, které se kolem něho motají a plavou ve tmě se svými zlatými světly (v Japonsku prý nikdy nesvítí nazelenale, ale žlutě, zlatě).

Barevný dřevořez, který pozoruju, je ale také plný lidí a jejich napínavých příběhů. Vůbec nevím, zda mám před sebou poklidnou venkovskou scénu, v níž se starostlivý tatínek vrací se synkem domů z pozorování světlušek, domů, kde je všechno, jak má být, a kde jeho manželka zrovna česá nebo umývá dcerku. Dcerka je starší než syn, maminka je laskavá a lucernička v tatínkově ruce se dojemně zrcadlí ve vodě! No... muž a chlapec na mostku působí – popravdě řečeno – trochu nejistě, možná jdou jen na návštěvu (i když pro děti je trochu pozdě, ne?). Snad mají nějaký speciální důvod. Mají? Podivné. A možná, že žena v okně dělá s dítětem (kdo ví, jestli je to vůbec děvče) něco mnohem horšího – a muži nad řekou budou za malou chvíli svědky neblahé události, která se před nimi odehraje jako na velkém plátně nebo na výpravné scéně, kterou by raději nikdy neviděli. Vzápětí vyděšení utečou!

Zašli jsme příliš daleko. Naštěstí jsou po ruce znalci, kteří hned vědí, že řeka valící se do očí a zobrazení rodiče a zobrazené děti spolu rafinovaně souvisí. Helena Honcoopová, jedna z nejslavnějších českých japanistek, mi prozradila, že Japoncům se při pohledu na ten obraz vybaví příběh ze 7. století, v němž se do sebe zamilují dvě ještě skoro děti, přes řeku si posílají milostná psaníčka (na lodičkách z kůry nebo „připoutaná k větvičkám rozkvetlých sakur“, jak Helena Honcoopová přesně a s chutí popisuje). Rodiče ani doba jejich lásky nepřejí a všechno se skončí podříznutím dívenky (matčinou rukou) a probodnutým břichem chlapce (seppuku, asistuje otec).

Romeo a Julie v japonském vydání.

Ti mladí milenci se doopravdy jmenují Kaganosuke a Hinadori.

Jejich příběh se až do dnešních dnů provozuje na jevištích divadla kabuki.

Kyiochikův dřevořez je populární a vyšel v mnoha vydáních.

A světlušky se japonsky řeknou *hotaru*.

KOBAJAŠI ISSA

夕月や流れ残りのきりぎりす
yūzuki ya nagare nokori no kirigirisu

V měsíčním světle
po dešti v blátě zbyla
jedna kobylka

Přeložili Helena Honcoopová a -wetš

Doslovný překlad (Helena Honcoopová):

Ve svitu měsíce
se po přívalu deště (mračen)
(třpytí v blátě)
jediná zbylá kobylka

Bouřka utichla, ustal déšť, mraky se roztáhly. Vyšel měsíc. Drama je u konce, zbývá život. V blátě se leskne kobylka, jediná. Ten obraz osamění odráží Issův život: matka i babička mu v dětství zemřely, po prudkých sporech s macechou ho otec coby dospívajícího chlapce poslal do služby do Eda (dnešního Tokia). Zřejmě zde pramení Issův soucit se všemi osamělými, bezbrannými tvory – srdce světa tluče v kobylce, žabce, světlušce i bleše. Obrací se k nim s důvěrností a láskyplnou pozorností, které plynou ze sdíleného osudu v pomíjivém světě. Issa dobře věděl, že co je nahoře, je i dole: kobylka v blátě je pro něho stejně důležitá jako měsíc na nočním nebi – ten stálý, ale vzdálený a chladný společník či svědek tolika japonských básní. Lidské nitro a svět se vzájemně zrcadlí, dotýkají a prostupují. Mladého Issu, opuštěného ve velkém městě, zachránila poezie. Básnictví dalo jeho životu duchovní a intelektuální význam, jeho celoživotní trápení jím získalo hlubší smysl. Ztracena ale není ani kobylka, před bezvýznamností a zapomněním ji ochraňuje Issovo haiku.

Dál (Třináctkrát o velmi staré básni)

JOŠIDA RJÚSUI (吉田流水 1691–1758)

迷い子の泣く泣く掴む蛍かな
mayoigo no naku naku tsukamu hotaru kana

ztracené dítě
pláče a pláče světlušky
ale chytá dál

Překlad Helena Honcoopová a –wetz

Anna Beata Hábllová

Je to obraz zdánlivé beznaděje a smutku jako životního období nebo časového úseku, který není nekonečný. I v něm se cosi rozsvěcuje, i když jen mihotavě. Možná naděje na změnu, na objevení nového. Přesto ale tíseň a nejistota zůstává. Přesto nalezení a radost se kdesi chvěje.

Robert Wudy

Následovník Bašóa, ztracené dítě Jošida Rjúsui, básník, po němž zůstala jen tato jediná báseň, zašel do míst, odkud není návratu. Nebývalý dojem štěstí i tragédie života je v básni zahrnut na poslední možné místo setkání. Autor nehnutě stojí, mrká jako pomalé hodiny, snaží se unést pohled skrz čas a hmotu tam, kam nesahá život a kam odkapávají všechny naše slzy vezdejší. Podobá se to jakési obousměrné smrti, osudově spojeným nádobám. Dítě s pohledem starce. Stařec s pohledem dítěte. Jasnozřivá lupa v prostoru mezi nimi má parametry orlích očí. Světlušky – ony šťastné mušky zlaté – a slzy – ony mrtvé vody živé – v malém těle básně společně hledají naději, aniž by ztratily cokoli ze své výlučnosti. Napětí, kterého jsme svědky, sahá až do hloubi naší představivosti, až do samotného nitra všech souvislostí. Hravost je zde jen zdánlivě lehkomyšlná, její míra je právě taková, aby text dokázal unést celý obsah.

Tíha života ve své nekonečné proměnlivosti má ve třech verších básně pevnou neochvějnou trojnožku. Z lidského pohledu, tedy z pohledu čtvrté nohy, je to báseň k neunesení. Nesnesitelně koncentrovaná. Děsivá. Děj jako by unikal uchopení. A přece: je to perpetuum mobile pro všechny, kdo cítí, že snesou být její součástí.

Tomáš Gabriel

Jako první mne napadlo zaměřit se na přesah sugerující, že dítě „pláče světlušky“, ale rázem mi došlo, že originál zřejmě žádný přesah v sobě nemá. Tak jako tak ale z českého textu jasně vyčnívá a je vlastně tím, co dělá „první dojem“ z básně. Není první dojem něčím, co by mělo haiku určovat? Jistě je povoleno mít z haiku i dojem druhý, ačkoli jistý si tím tak docela nejsem, přeci jen si ale při čtení při-

padám jako nějaký český únosce japonské dětské princezny. Je vůbec povoleno Čechy vnímat jako akční hrdiny? A teď si zase říkám, že píšu a píšu, ale postihnout jemnost tohoto textu se pokouším dál – v myslí, na pozadí fejetonového šumu vlastních keců (tak jako dítě pláče a pláče a přitom chytá dál). Ale čím lépe si popsanou scénu plačícího dítěte, které nepřestává chytat světlušku představuji, tím rozhodněji zapomínám na onu možnost, že by dítě mohlo plakat světlušky. Nepatří tam. Nejen kulturně, proti té představě navíc se bouří celé mé dětství, a i když dál mávám rukama, abych ten přesah odehnal, soustředím se dál na rozmazanou, ale jasnou představu sebe sama, jak jsem kdysi ručičkami dělal něco repetitivního, slastně podstatného a ani mne nenapadlo s tím kvůli čemukoli skončit, natož kvůli bolesti – tím bych přece všechno jenom zhoršil!

Anna Řezníčková

Málokterou báseň si zapamatuji přesně. Možná, že jenom tuhle. Už několik let si ji opakuju tak často, že jsem jsem ji na první pohled viděla v jiném, starším překladu, kde dítě nepřestává plakat. Až když jsem začala psát, došlo mi, že jsem ji přece ještě ani nečetla. To dítě v ní pláče a pláče. Vyrovnávala jsem se s tím několik dní.

Myslím na ztracené plačící dítě chytající světlušky, když procházím nad ránem tichým chladným městem; chumlám se do slov jako do mantry. Otevírá klidné místo v myšlenkách. Trápím se nad tím, jak to popsat, pocít bezpečí, který mi přináší těch pár rozsypaných slov.

Je lehké sledovat věci, které jsou pro naše smysly postřehnutelné, konkrétní, je ale mnohem těžší sledovat věci, které naše smysly nechápou, píše se v podivné příručce o hypnóze. Postupně se zamotávám do možných významů nehmatatelného strachu, plíživé a děsivé metafory opuštěnosti každého člověka, která je hluboko v duši jako temný les. A v tom všem přece jen světlušky. Naku naku, není co na plat, na naše kupé klepe obsluha minibaru a můj spolucestující, obecně vzato velmi pěkný kluk, si objednává kafe a prý jestli nechci taky.

„Ne, ne, díky.“

„No jo, tady je jenom to zví. Já bych si tím dřív taky

ani nevyplách pusy, ale má to svoje kouzlo, takhle ve vlaku. Kvůli ničemu jinému než kvůli tomu kouzlu se to pít nedá.“

Já se totiž většinou vyhýbám haiku, neumím to s tou křehkou hranicí banálnosti. Kouzlo téhle básně je v tom, že je tak jednoduchá, tak jasná a zapamatovatelná. Úplně bezproblémově ji interpretuje i hezký hráč rugby se zlomeným kotníkem na trase Plzeň–Budějovice–Jihlava, který nesnáší literaturu.

(Co studuješ? Už nestuduju. A co jsi studovala? Literaturu. Nesnáším literaturu.)

Haiku je čínská polévka pro duši, řekla někde Helena Honcoopová. Mohla klidně přesněji říct, že haiku je Nescafé 3v1 pro duši. V sychravém podzimním dni, ve starém vlaku, kde se ještě dají otevřít okna a látkové závěsy buší do kovových polic nad sedadly, podávám do druhého rohu kupé počítač s básní.

„To je jako všechno?“

Za okny dopolední mlha obaluje rozmazané žlutohnědé břízy, ještě zelené akáty a sloupy porostlé červeným psím vínem. A na chvíli kolem projede velký rybník a v něm dva ostrovy.

Potom se kluk nadechne a pouští se samozřejmě tam, kde už několik dní tápu.

„Takže. Fascinace ho motivuje k tomu, že objevuje svět, i přestože vystoupil z komfortní zóny. Taky tam vidím nějakou počáteční transformaci dítěte v muže, v té konfrontaci s realitou. Docela prostě složitou realitou, ve který je ztracený. Ale i tak je důležitější a vlastně pudový chytat něco zajímavého a krásného. Nepřestat to chytat. Protože to ztracení je jenom pocit.“

Vlak už zpomaluje, projíždíme kolem hal a prvních domů Budějovic. Bude vystupovat. Opře se o berli, má tak rovnoměrně opálené ruce, hladkou kůži, a jak zatne, napnou se mu šlachy na předloktí – ještě v září dělal ve Švýcarsku plavčíka.

„Nic zlého se přece neděje, objevování a zvědavost jsou důležitější než pocit ztracenosti. No a rozhodně ten přírodní aspekt je tam důležitý, fascinace přírodou. Světlušky, světlo ve tmě, symbol naděje.“

Je to dost jasný, ani jsem to nemusel okecávat.“

Jitka Srbová

Šerí se, skoro tma – a je tu opuštěný malý člověk, kterému zmizel známý svět. Obraz-úzkost.

Má strach? Ano, jako já, když to čtu – ale zároveň: tma tady cosi vykouzila. *Lampyris noctiluca*, nejmenší kometka, padla do trávy – co je to?

Musíš ji přece chytit, to nevadí, že se bojíš. Když chytáš, tolik se už nebojíš.

Světluška je doslova poslem světla, i tady, v drobném prostoru verše. Nejlip je jí na loukách, v otevřené krajině – už brzy půjde někdo kolem a najde to nebožátko. Vážně tomu věřím.

Lubomír Tichý

Světluška: myslím, že neznám žádné jiné zvíře, které by při výskytu v básni budilo takovou podezřívavost – vždy si představím něco jiného, spojeného s tím nebohým broukem pouhopouze asociačně; světluška jako metafora-atrapa (pouliční lampa, rozsvícený pokoj za oknem – obojí zdálky a hemživě; kontrolky spotřebičů atd.). Ale v těchto třech verších věřím v světlušku z čeledi světluškovití – dětské lapání (a to tedy urputné, když jde bokem plác i ztracení se), ten nevinný a zároveň snadno brutální pohyb, ten snad nemůže lozit za chimérou; v něm má důvěra ještě spočívá.

Vybavuje se mi prožitá – a značně odkouzlená – paralela: cca 8 let, ztracení se v supermarketu, plác bez rozpaků po pár vteřinách (matka přitom mohla být klidně ještě u vedlejšího regálu!), usoplené bloudění, snad útěcha u pečiva – milované rohlíky, sním dva v slzách; během třetího mě matka najde (načape?); chci, aby mě chlácholila, ale má pro mě jen upjatý pohled: k pokladně, a to střelhibtě.

Petr Šmíd

První, co mě napadá jsou příhody ze života archiváře a historika Václava Vojtíška. Patriota, který i za války chodil den co den katalogizovat archiválie Karlovy univerzity. To by nebylo nic divného. Vojtíšek – podle depozitárního deníku – nikdy neudělal výjimku. Ani ve dnech květnového povstání, ani v prvních dnech po osvobození. Umanutost

v činnosti, která dává smysl, když se vše ostatní hroutí. Vlastně ani nemusí dávat smysl, protože důvod činnosti je činnost sama, a ne výsledek. Kdybych to vztáhl k současné situaci v literatuře, která už nikoho nezajímá, vybaví se mi Wernischovo: „Nepotřebuji mít něco napsaného. Potřebuji psát.“ Člověk ztracený v dnešní době (a proč ne v jakékoli době?) hledá činnost, která zaručí smysl. Právě v tom okamžiku se ale smysl definitivně vytrácí.

Druhý výklad, který mě napadá, je spojený s tím, že dítě při chytání světlušky nechtěně (ale nutně) zabíjí. Lze chytat světlušky i nějak šetrně? Nevím. Chytání světlušek je prostě zábava. Proč se jí zříkat? Pak přijde prozření, uvědomění si páchaného zla a pláč. Spolu s tím i neschopnost přestat v započaté kratochvíli. Jde tedy o svár v člověku, který chápe, že páchá zlo, ale není snadné s tím přestat.

Třetí a nejpravděpodobnější výklad je zapsání prostého výjevu, který Jošida Rjúsui viděl a zaujalo ho právě spojení smutku a hry, které dítě nechápalo patrně stejně jako básník.

Daniela Vodáčková

Chtěla bych popsat fyzický stav, který mnou prostupuje při čtení tohoto textu. Je to zaujetí. Cítím ho v břiše v oblasti bránice. Hluboké soustředění v oblasti břicha. Moje hlava přitom zůstává volná. Ale břicho ví, co chce. Ptám se tedy břicha: „Co víš?“ Odpovídá: „Vzpomínám, jak jsi jako malá holčička zkoumala lidi. Dotýkala ses jejich kabátů a sukní. Vzpomínám, jak jsi „musela“ téměř proti vlastní vůli ulomit velkou květinu, kterou jste měli v květináči. Vzpomínám, jak jsi chodila po bytě a do všeho Źukala dřevěným kladívkem. Vzpomínám, jak jsi pozorovala chůzi lidí, jak dvojice vykračují ve stejném rytmu stejnou nohou nebo naopak nohou opačnou. I ty bys lovila světlušky a bylo by to silnější než strach.

No jo, ale co ten druhý řádek v překladu – náhoda? Jak vypadá originál? Co to drahé dítě pláče? Pláče světlušky? Jeho slzy se ve světle lesknou, dokonce svítí; dítě se ztratilo večer nebo v noci. Naštěstí je tam světlo, od něž se odrážejí jeho slzy anebo mu svítí ty milé světlušky, a proto-

že světlo vyzařují jen mezi červnem a srpnem, víme, že je léto.

Jaké to je být ztraceným dítětem? I já to zažila. Ve dne. Zájezdový autobus odjel beze mne. Zmizel ve chvíli, kdy jsem ve frýdlantském zámeckém obchodě nakupovala bonbóny, jmenovaly se jahůdky. Sedím na patníku u cesty, sedím, čekám, cítím tříštivý strach, ve světě bez mobilů zbývá jen telepatie. Vysílám signály, pojídám jahůdky, chytám světlušky. Jsem velmi činorodá, jakkoli by se zdálo, že jen tak sedím na patníku. A tak se mi po chvíli daří přivolat autobus s vyjukanou babičkou, to ona na mě zapomněla. Slastné smíření. Nejsem exkomunikována a ani já se nezlobím. Světlušky na stvrzení míru a radosti opouštějí mou kapsu, létají po autobusu, zapínají své luciferinové lampičky.

Radka Rubilina

Neumím napsat interpretaci, ale vím, že se mě tato báseň dotýká napřímo a bezprostředně ve dvou rovinách – metonymické a metaforické.

Na hoře Vitoši nad městem Sofií je temný les. Bývám tu tak často, možná bych tu mohla jít se zavázanýma očima, říkála jsem si. Ne, nemohla. S jedním z našich přátel jsme se vydali venčit psa na noční Vitošu po dlouhém povídání ve vlahé noci. Ztratili jsme se. Cesta zmizela. Kdo je to? Co je to? – ptali jsme se jeden druhého na přeskáčku. Až muž nám to doma později vysvětlil – byly to světlušky větší, japonské světlušky *gendži*, co tam v hustých zástupech tančily. Jsou teplomilné a v Bulharsku se jim dobře daří. „Září mnohem jasněji,“ upřesnil můj muž a přistrkoval nám atlas hmyzu pod nos, „copak jste v jejich jasu neviděli stezku?“ Neviděli. Ale jak jsme se tedy vrátili?

Paměť si se mnou dělá, co se jí zachce. Dřív jsem se zlobila, teď se s ní spíš učím žít ve smíru. Vracím se do pokojů, ve kterých jsem něco chtěla, něco tam hledala, nebo odtud chtěla něco přinést? Vařím pro děti, a přitom si pořád připomínám, co už jsem na pánev přidala. Na lekci bulharštiny vařím z vody tvary aoristu, jeden z několika bulharských minulých časů, kosterní pozůstatek staroslověnštiny, který čeština už dávno ztratila. Kolik hodin už

ho probíráme, ale mé roztráštěné vědomí ho občas prostě nepobírá. Před očima tma, není do čeho sáhnout, nejistota, zoufalství. Úkoly a poznámky mi poletují kolem hlavy jako holubi. Obličej nepoznávám. Pečlivě si píšu seznamy a lístky, abych pak stála bezradně v obchodě – dnes jsem se vrátila domů s novým papiňákem! Co to se mnou je? Stojím venku před obchodákem, klene se nad ním každý den tolik stejné a tolik jiné modré nebe, můj modrooký plen – jak to popsala bulharská básnířka Mirela Ivanova, měsíc visí na noční obloze jako vánoční koule na stromečku, mám pocit oslavy, prázdnin, Vánoce – je to snad proto, že se uvidíme?

Anna Sedlmajerová

Jako by na ztracení se ve světě vůbec nezáleželo. Lítost z opuštění produkuje naději, která přináší radost z krátkodobého přivlastnění mušky, jejíž zadeček připomíná zář vycházející z okna domova v dálce noci. Chvilkové zabydlení se v lapeném světle poskytuje potěšení, které na okamžik převáží bolest z odtržení, jež se po zhasnutí znovu rozlije. Pak znovu pláč a znovu naděje.

Ondřej Macl

Narodilo ses pod šťastnou hvězdou, zatímco tvá máma plakala. Vlastně už nejsi dítě – proto ses ztratilo. Prorážíš tmu, klopýtáš o kořeny lidí a jak nejlíp umíš, distribuuješ zítřejší rosu. Neboj se ničeho, pojď ještě krůček mezi nás, žába říkala (a cvrček jí přizvukoval), že právě bohatství se skrývá na dně močálu.

David Storch

Tohle malé děti někdy dělají – pláčou a současně se stále a zarputile o něco snaží, jako by za každou cenu zkoušely zrušit osud, o němž zároveň vědí, že je nezvratný. Taký lidstvo, malé dítě, pláče nad svým osudem, který si samo dalo do vínku, nad osudem planety, kterou samo ničí, a nad sebou samým, jím samým ničeným. A přesto současně pořád chytá světlušky naděje, s plným vědomím strašlivého pa-

radoxu, spočívajícím v tom, že právě tohle chytání světlušek je zdrojem oné osudové beznaděje, onoho beznadějného osudu.

Podotýkám, že takhle interpretuji českou báseň, vzniklou překladem klasického japonského haiku, nikoli ono haiku samotné (pokud o něčem takovém vůbec lze mluvit). Když jsem se totiž díval, jak se toto haiku překládá do angličtiny, zjistil jsem, že tam bývá vyznění docela rozdílné, už proto, že tam chybí „ale...“ (v angličtině dítě prostě pláče a přitom chytá světlušky). Zvědav, jak to je „doopravdy“, tedy jak tomu rozumí budoucí generální arbitř všeho – totiž umělá inteligence – zeptal jsem se jí (anglicky) přímo na smysl originálního haiku v japonštině. Přeloženo do češtiny (mnou, to už jsem se neodvážil po AI chtít) to prý znamená „Přemítám, zda mohu chytit světlušku, která pláče jako ztracené děčko“. Neodvážuji se dále ptát třeba Čechů, co umí japonsky nebo Japonců, co umí anglicky – věřím, že tušený smysl haiku by se mi rozplynul už úplně. Přelety mezi jazyky a interpretacemi asi patří k povaze haiku, stejně jako to, že takhle krátké literární formy otevírají svobodné pole interpretacím včetně širokého spektra mimoběžného blábolení.

Dagmar Urbánková

Z obrazů písma vyčítáme:
pět čtvercových pavučin,
dva zmrzlinové kornouty,
šest las

Je to návazivá báseň, Seň, poskakuje z řádku na řádek, protahuje eskovitou nit zprvu bez problémů přes první polici řádků dolů, o jednu níž a zas se vrací. Opakuje to, anebo my. Čteme znovu a znovu, čímž lasem vytváříme smyčku Cku, ve které se začínáme motat. Ještě chvíli tak a zjišťujeme, že je to chyták, podběrák. Podběrákem přesunujeme horní slovo před to do a necháme ho tam. A ať už se nevrací! Vrací se. Uplně samo. So. Tak zaměnit něco za něco nebo to za to Co. By se nabízelo. Prohodit. Odlovit, oddlovit. Ne. Nebudeme to komplikovat. Podběrákem tedy s ně-

čím pryč a doplnit na polici, kde není nic. K tomu nás to nutí. Přesouvat sklenice ve špajzu. Vytahovat slova na laně a pak je spouštět. Ne. Nic neměnit. A jen na sebe nechat dopadat malá barevná světýlka.

Jednoduše vyplývá, že dítě je v lese. Nadobro ztraceno (to si myslí) mezi mikády stromů. Mikáda jsou ze zelených skleněných řas (nacházíme se na ostrovech mnoho kilometrů vzdálených), nikde nekončících. Rybí tón. Nahoru se raději nedívá, raději se vůbec nedívá. Sedlo si ke stromu Mu a není. Ono ani strom. Ne Ni. To je ztracenost. Rozhlédlo se. Les je náhle plný jisker Ker. Na jednu krukru dítě nastupuje a plaví se po ní. Každá kra má drobné osvětlení, loďky Od se proplétají mezi skleněnými stromy. Kdybychom se nacházeli v Čechách, byly by to vysoké zelené pivní lahve pivovaru Konrád. V širém lese bez oplocení, voda mezi stromy, sklo polyká tvar. Proměny. Na jedné kře se tedy dítě plaví. Pod každou lampou jiný noční tyl. Svítí. Ti. Pak. Přeskakuje z kry na kru. Zapomnělo na svoji bídu.

Smyslem básně
je ocítat se nyní
se ocítat.
Tu.

Logografická písmena

jsou vytvářena během hry Mi kado, vznikají náhodným rozhozem barevných tyčinek. Rozhodíme, necháme ustat a podíváme se, co vzniklo (ubrus složený na kraji stolu): větrník, nádoba s víčkem, prsten, hrnec s rybami, švihadlo, prskavka, menší, větší, otevřená lednice, šikmí tanečníci. Vždy po přečtení jednoho písmene tyčinky sebereme. Vše si pamatujeme. Žádné písmeno se nikdy neopakuje. Vše, co vznikne, je pokaždé nové. I vše – co zanikne.

Díky repetici odhalujeme,
jak se japonsky píše pláče.
Jak se kreslí pláč.

Za jiného (deštivého) dne vše po paměti znovu vyskládáme na stůl a seřadíme. Z textu obvykle vznikne krajkový lem. Vyfotografujeme ho. Zakreslíme do mapy.

Víme také, kdy básník žil:
komoda s aranží,
okno velké jak skříň nebo skříň veliká jak kno
(ve výplních vypnutý hedvábný papír Ri),
zvíře s opilýma nohama
a Jé jé ká.

To je, kdy žil muž Yr, jehož tvář neznáme (můžeme se domnívat alespoň to, že měl oči úzké jako ouklej) a kterému jednoho dne přišla na mysl báseň o dítěti a slách, přišlo mu na mysl ji zapsat a vložit do lahve.

Přišli k nám spolu po kře
za svitu několika lun.
Je ráno.

V maríně (O pozorování)

Ian McMiller

To místo není na plátně s portrétem vln nebo na rytině s portrétem plachetnice, ale klidně by mohlo být. Když tam stojím, vždycky se cítím jako v obraze: dívám se a nevěřícně zírám kolem sebe a zároveň mě ani na okamžik nepouští vědomí toho, že jsem pozorován, že mám diváka, jemuž máloco unikne. A i když si za ty oči, které mě sledují, domýšlím a dosazuju zvířata i věci (jiné lidi málokdy), dobře vím, že se na sebe dívám já sám. Konec konců z tohoto vyplývá moje hrozná roztržitost, afekt a lhavost při pozorování světa a pocit osamění. Nedovedu doopravdy pozorovat. Jen se dál učím.

Marina di Ravenna. Přístaviště, kotviště u Ravenny, kousek od trajektu, který je spojuje s Porto Corsini. Plachetnice, plachetnice, plachetnice a jachty, čluny s kajutami i bez nich a malé parníky. Blízko rybářské restaurace, jejíž nejvzdálenější venkovní stoly se už už dotýkají rybářských lodí se zelenými provazy, co smrdí jako nahnílí krabi, i starých bójí s výbornou pamětí. Tam to je. Mezi uličkami Viale Zen a Vialle delle Nazioni. Před bílým vycházkovým molem, které mi vždycky připadá jako trup letadla: bojím se zajít až k jeho okraji, abych po široké a hladké ploše nesklouzl do moře. Zvedá se mi žaludek, pokaždé. Ale ve skutečnosti je molo běžné (snad pozoruhodně dlouhé) a jeho kraje hranaté a bezpečné, navíc značené žlutými pruhy, přerušovanými vždycky čersvě natřenými úvazními sloupky v pravidelných, dost krátkých rozestupech. Ta litinová úvaziště vypadají jako modré zakaboněné žaby. Možná mě mate, že při chůzi po molu vždycky zírám na kapoty malých jachet a člunů, jichž tady kotví snad stovky, nebo to, že mě přitahují oblíny záoceánské parníku, který tady občas krátce zakotví a hned zas odplouvá, ty malé rozlehlé prohlubně a mírná vyklenutí, co se ve všem odlišují od okolí a působí jako ze sna. Tady to je, tady stojí.

Opřené o stěnu haly, v níž se porcují ryby a třídí mořské plody.

Automaty na rybářské potřeby.

Vypadají jako dávno vyřazené z provozu, zrezlé a špinavé; vypadají, že se co chvíli sesunou každý na jinou stranu. Ale jsou napěchované potřebnými věcmi, a kyblíky a kelímky, kterých je vedle celý sloup a do nichž padají čerství nebo sušení červi nebo granule, se otočí mnohokrát za den. V horních částech dvou čarovných skříní spí pod zapatlaným sklem průhledné sáčky se třpytkami, gumovými a plechovými nástrahami, vlasci a návazci a splávky. Leží tam kovové rybí hlavy se složitými háčky. Jak se sluneční světlo, posílené odrazy bílých stěn haly a restaurace, ztěžka prodírá dovnitř, stříbřité tepané návnady a vejčité chromy občas zablýsknou tím samým bílým stříbrem, kterým blýskne rybka, když se objeví nad hladinou. Ovál, tak tence vytkaný a tak plný světla a stříbra, že se zatají dech. A drobné gumové nástrahy, banánky s opatrnou fialovou barvou nebo útlé kolébky se pstruhovou duhou a tečkami, stojí v těch automatech jako naložené v láku, jako dávno zavařené a jejich barvy tlumeně opalizují.

Ve stínu mašin leží kočky znavené žárem, celým tělem přisáté k asfaltu, placky, jako mrtvé – když chceš červy, musíš je překročit; vidím sám sebe, jak obezřetně stoupám mezi ně, krčím jednu nohu, dívám se pod nohy a ohlížím se, zda některé nestojím na vousech. Kradu se mezi nimi. Některé z koček zdvihnou hlavu. Jen hlavu, tělo zůstává rozlité. V plném slunci vidím, jak se černé kameny horkem odloupou od země a měkce se vrátily nazpět. Neozval se žádný zvuk. Teprve potom hodím drobné.

Přeložila Vanda Peikerová.

Ian McMiller, britský reportér,
učitel korespondenčního tvůrčího psaní.

Místo řádné interpretace

František Strnad

Editor tohoto časopisu „o psaní“ mě – možná tak trochu žertem, nevím – požádal, zda bych neinterpretoval nějakou báseň tak, aby při vykládání vznikla jiná báseň. Kývl jsem. Výběr textu byl zcela na mně. Po krátké úvaze jsem zvolil tento rozverný text:

Adolf Červinka Podzimní jitro

Mlhy se valí s Petřína,
obzor je utopen v mléce,
intimně hřeje peřina,
nelze už koupat se v řece.

Manželka se mnou hovoří
o tom, co k obědu strojí,
v posteli kluk náš táboří,
k tuhému chystá se boji.

Najednou vzlétnou polštáře,
ložnice rykem se plní,
táta se chytá za tváře,
podlaha mírně se vlní...

Divoce kluk náš burácí,
trhlíny na stropě rostou,
šlapeme řády domácí
po ránu idyllou prostou...

Co k němu dodat?

Že medailon básníka, prozaika, advokáta, dramatika, znalce autorského práva a překladatele Adolfa Červinky (1875 v Albrechticích nad Orlicí – 1936 v Praze) v *Lexikonu české literatury* je docela krátký – vlastně jen o trochu delší než tento jeho pražský jitrní rodinný obrázek z roku 1909. Z medailonku ve slovníku se dozvídáme, že Adolf Červinka byl „náladový lyrik“, „autor nenáročných společenských románů“, dále pak padnou formulace jako „nepříliš obratně“, „nenáročné umělecké cíle“ nebo „na povrchu ulpívající“. No, dobře, možná jo...

Ale já jsem maličko stržen básníkovým šlapajícím rytmem krátkých veršů a dobrými rýmy (byť první sloka se rýmově povedla výrazně lépe než ostatní: nedělní snídanežřejmě teprve začínala a advokát byl vyspalý), říkám si je nahlas a pořád dokola a vidím, že zamícháním lze Červinkovu pokaženou idylku posunout například k vydařené manželské erotice (laciné, přisprostlé a stereotypní, to uznávám):

Podzimní jitro

Mlhy se valí s Petřína,
intimně hřeje peřina.
Nelze už koupat se v řece!
Manželka se mnou hovoří,

k tuhému chystá se boji.
Podlaha mírně se vlní...
Najednou vzlétnou polštáře,
ložnice rykem se plní,

trhliny na stropě rostou,
obzor je utopen v mléce...
Šlapeme řády domácích
po ránu idyllou prostou.

Mohu také – jednoduchým rozkládáním a skládáním, při němž mě rým a rytmus hlídá – zahájit hroznou baladu:

Burácí obzor s Petřína!
Ložnice! Polštáře! Peřina!
Podlaha valí se, vlní!
Táta se chytá za tváře.
Manželka rykem se plní.
„Kluk náš je utopen v řece!“

.....
.....
.....

Dál raději nepokračuju, je to příliš hrozné.

Anebo lze ty čtyři sloky popostrčit k něčemu trochu praštěnému, co chvílemi vypadá trapně, chvílemi zamotaně, ale občas – alespoň myslím – jako by zazářil polodrahokam. Kombinací je skoro nekonečně, to se mi líbí. Tak například:

Podzimní jitro

Po ránu kluk náš s Petřína
divoce chystá se v mléce.
Manželka nelze. Peřina
valí se intimně v řece,

v posteli k tuhému hovoří
(táta se se mnou strojí).
Obzor je k obědu – táboří!
Trhliny vzlétnou k boji!

Šlapeme na stropě polštáře,
ložnice řády se plní.
podlaha chytá za tváře.
Už koupat? Mlhy se vlní.

Utopen hřeje domácí.
Kluk náš se chystá! Rostou?
O tom, co rykem burácí,
idyllou mírně prostou...

Snad jsem editorovo zadání splnil. Splnil?

U plotu a v plotu zeleninové zahrady, v části, kterou stíní jabloň s obrovskými měkkými jablky, co se celá léta kazí už na větvích a na zem padají černá jako pečená, je místo pro květy říjnového slunce. Stísněný a nevýhodný plácek pro jiřiny a drobné chryzantémy, do nichž bouchají shnilá jablka. Moje babička do těch několika fialově a hnědočerveně zářících trsů chodívala s tolika jmény! Astry, dušičky, georgíny, nesmrtelky, listopadky, hvězdice, podzimní sasanky a jiřiny, jiřinky, mexikánky a slámy a všesvaté chryzantémy. Pletl jsem si je odjakživa – a míchal do toho všeho i afrikán! Motám to pořád. Ale to nevadí.

Nevadí ti to?

Před čtyřiceti lety nařezala moje babička Anežka obrovitánskou kytici jiřin a hvězdíček a vyslala mě s ní k farské hospodyni Marii Tiché, aby měla čím vyzdobit postranní oltáře. Marie Tichá sloužila u vikáře Oktábce – a oba, vikář i Marie, byli slavní. Vikář proto, že louňovický kostel nechával v jednom kuse opravovat a obnovovat, při čemž našel v kryptě Jiříka Zelenku, tatínka Jana Dismase Zelenky. A Marie Tichá proto, že měla překrásnou postavu a dovedla vycpat kostel květinami tak, jak to žádná jiná farní hospodyně na širém Benešovsku nedovedla. Louňovický kostel Nanebevzetí pořád vyhlížel jako zahrada, jako květinový stánek, jako výzkumný floristický skleník. A v říjnu, když se přiblížily Dušičky, proměnila Marie presbytář v jiřinkovou jeskyni plnou cihlově oranžového tajemství, v obrovský ametyst s listopadkami místo krystalů.

V roce 1980 jsem nesl jiřiny na faru.

V dešti.

Ale na faře bylo zamčeno. Chvíli jsem se s mokřými georgínami motal po farské zahradě a vyskakoval do spodních oken. Při jednom pokusu zahlédnout za sklem hospodyně nebo vikáře nebo oba (fantazíroval jsem tehdy

o těch dvou a zneužíval situace, to v každém případě!) mi vyletěl tučný prostředek kytice. Vysbíral jsem podzimní sasanky z trávy, ulomené květy aster nacpal do kapes, jakž-takž to celé poskládal zpátky – a protože lilo čím dál víc, pověsil jsem se na kostelní dveře, pootevřel je a vklouzl dovnitř.

V prázdném kostele panovalo nečekané šero, déšť se najednou ozýval z veliké dálky a teplo, které mě obklopilo, bylo taky nečekané. Stál jsem pod kůrem a z výšky nad hlavou, z nejvyššího bodu zaslechl tiché vytrvalé šramocení nějakého nenápadného ptáčka. V paměti mi až dodnes uvízl zvuk i divné pojmenování, *šramocení nenápadného ptáčka*. Nejspíš jsem to tehdy někomu vyprávěl a zvuky takhle nazval. Nebo to poznamenal někdo jiný.

Ale nebyl to ptáček, co šátral do ticha. Na lešení, které se plazilo až nad vršky nejdelsích varhanních píšťal a dál, až někde pod stropem, v klenbě, hnízdl člověk. A to skromné kutání byl zvuk toho, čím se zabýval. Něco nahoře maloval, natíral zlatěnkou nějakou lehkou ozdobu nebo předěl nebo výstupek v omítce. V prostoru se střídal šelest štětce, šustění látky, ozývaly se klapoty předmětů pokládaných na prkno lešení. Většinou znělé dřevěné zvuky, které prázdný kostel zesiloval a nesl, a přitom jim ponechával jejich důvěrnost. Po chvíli se tím vším propletlo pohvizdování. Malíře jsem nezahlédl, ale mezi trubkami a prkny jsem po chvíli objevil kousek prázdného místa, v němž se jako v okénku orloje, jako v rámu živého obrazu postupně zjevovaly části těch předmětů, které odkládal a znovu bral: lehká rukojeť štětce, miska s barvou, škrabky a dláta a další těžší náradí, dno kazety s vodovými barvami, podrážka, sklenice s vodou; část nohy, kousek ruky v rukávu.

Rytmus znějících a správně používaných věcí a střídající se neúplné obrázky, jejichž koloběh vedl k přesné pozlacené hraně, kterou nikdo nespatří a všichni pocítí, a hvízdání – volné i soustředěné – přicházely shůry, z místa vysoko od světa, z konečku nejvyšší větve.

Dnes vím, co jsem viděl.

Ale proč jsem pod tím stál tak dlouho s otevřenou pusou už tenkrát?

Asi jsem to věděl už tehdy. Možná líp než teď.

Ale bál jsem se – a jak! – že se kvůli mé tajné přítom-

nosti v kostele všechno přeruší, že budu prozrazen, dopaden.

Ani dnes bych nechtěl být prozrazen!

A přerušilo. V okénku orloje se zničehonic objevilo oko a řeklo:

„To je mi ale návštěvička!“

Utekl jsem z kostela.

Zmoklá kytice hnědofialových mexikánek zůstala ležet na začátku lešení – právě o ní jsem o něco později napsal svou první povídku. Velmi krátkou, dodávám.

Povídky o psaní

V zrcadle s pěkným rámem

Ještě okamžik a na dveře zaťuká ta podivná část dne, kdy se pokoj uzavírá, kdy se stahuje do sebe a začíná žít nepochopitelným třpytivým životem. Á – už je tady. Přicházejí moji hosté těchto hodin. Sedají si na chlupatou růžovou stoličku nebo balancují na kraji postele. Kouří mdlé cigarety bez vůně a nedopalky hází do hrníčků s nedopitým čajem.

Posezení s nimi se podobají setkáním s kočkami; řídí je tichá neporušitelná pravidla. Za ty roky jsem se je už naučila. Vím, kdy mám zmlknout, usrknout čaj, propuknout v jásot, propadnout smutku; na jaké straně otevřít knížku, na kterou z úhlopříček nazlátlého čtverce světla položit mobil. Jaký vtip říct. Ano... Vybrat správný vtip je nejdůležitější. Na vtipech si mí hosté zakládají. A čím hloupější, tím lepší.

Nikdy by mě nenapadlo vyprávět něco vážného nebo osobního. Koutkem oka vidím jejich dlouhé prsty, vykukující ze širokých rukávů. Představuju si, jak do nich berou vše, co jim řeknu – štitivě, odtažitě, s údivem. Moji hosté jsou jako staré učitelky hudby, kostnaté, šedé, s drdolem – ten druh přísných a suchých a věčně zklamaných učitelek hudby, který poslední dobou rychle vymírá. Tedy nic vážného ani osobního. Ale co takhle něco nevážného a dávného?

„Je rok 2018,“ začínám vyprávět.

Hostům lačnicím po jednoduchém vtipu škubou koutky; až když si uvědomí význam mých slov, svěsí je a ohlížejí se jeden po druhém.

„Co to říká?“

A: „Dneska to bude nějaké experimentální.“

„Ležím na pláži v Toskánsku,“ pokračuju zbytečně chvatně. Vzdaluju se od nich. Zároveň vnímám jejich nezájem. Zívají. Občas mlasknou. Máchají ve vzduchu mými

levandulovými kapesníčky a potom je zastrkávají do rukávů – nutí mě znovu myslet na učitelky hudby. Nervózně se zalykám a v duchu pochybuju: bude je to zajímat?

„Slovem, které pláž vystihuje nejlíp, je průzračnost,“ říkám a předestírám jim – pěkně jedno po druhém – vlny a medúzy a mušle a lastury.

„Což neznamená měkkost,“ dodávám. „Tahle průzračnost totiž skrývá nepoddajnou sílu...“

Zívání. Nesnesitelné. Přecházím k zápletky.

„Ležím na ručníku a lížu granitu. A vtom se z dálky přiblíží stín. Veliký. Černý –“

Zadrhávám se. Váhám.

Přece jim to teď neřeknu! Přece jim ten příběh nevydám! Vždyť by ho vzali do hubených prstů učitelek hudby! Nebo strčili do rukávu jako kapesník! Ne, ne, ne. Nevydám jim ho.

A tak odbočkami a úskoky přesouvám jejich pozornost dál od stínu. Uvědomuju si, že zpozorněli. Občas dokonce připraví dlaně obou rukou k uznalému tlesknutí; můj hlas jim ale nedá prostor.

„... a granita se mi vylila na břicho!“ líčím se zápallem. „Umíte si představit, jak to lepilo?“

„Gra-ni-ta! Na bři-cho!“ hýkají mí rozjaření návštěvníci, takže teď víc než učitelky hudby připomínají opilé rytíře po bitvě (další vyhynulý druh).

A kdo si – tam v obrazu pláže – všiml muže v černém rouchu? Kdo pochopil, že ten žert je jen o něm, tedy ani o vodě, ani o písku, ani o granitě?

Oni rozhodně ne. Magická hodina končí. Odcházejí, jeden po druhém mizí za dveřmi. Z předsíně ke mně doléhají tlumené hlasy dusící se smíchem. „Gra-ni-ta!“

Prudce zabouchnu dveře. Přeplouvám k zrcadlu. Ztěžkly mi spánky. Obličej mám namožený neupřímným úsměvem a oči mi slzí, jak jsem se v nich snažila udržet účastný pohled.

Teď jsem ovšem sama. Sama, opakuju v duchu a přejíždím prsty po rámu zrcadla. A to znamená, že se můžu vrátit zpět. Uvidět znova rok 2018. A pláž v Toskánsku. Racky, obzor, medúzy... Stín. Výjimečnost tohoto pohledu spočívá právě v tom, že konečně můžu uvidět i stín. Můžu uvidět dokonce i muže, jemuž patří. Navzdory všemu je to

přece muž – vysoký, tmavý, nervózní. Mladý muž v černém kněžském rouchu.

Vedle něj jde druhý kněz, starší, rozložitější. Oba mlčí. Dojdou na břeh, smočí nohy v moři. Vybavuju si každý jejich pohyb; moje tváře v zrcadlu se růžově zbarvují. Je mi líp. Myslím na to, jak se mladší kněz otočil. Jak se toužebně a zároveň zdrženlivě zadíval na obzor, na plachetnice, na mě. Jeho oči se zastavily. Třikrát polknul – pamatuju si jeho padající a stoupající ohryzek. V očích se mu něco zatřpytilo. Pak se odvrátil.

„Che bel posto,“ řekl druhému knězi, když se vraceli kolem mého ručníku. Krásné místo.

Až později jsem si uvědomila, co jsem tehdy jen nejasně pocítila, totiž že do té krásy zahrnul i mě. A až docela nedávno mě napadlo, že to byl první cizí muž, který mi kdy dal tušit – to nejasné, vágní, nepojmenovatelné, co většina dívek a žen tušit chce. A že to musel být zrovna on! Kněz!

Dívám se do zrcadla – modrošedé oči, jemné, zakroucené linky, lesklé rty – a mám pocit, že bez toho dávného setkání bych se nyní takhle neviděla. Určitě ne.

Pak už to nevydržím. Odhodím zrcátko a vyprsknu dlouho potlačovaným smíchem.

No není tohle lepší než ty blbé vtipy pro podvečerní návštěvníky? Není to legrační? Že si po šesti letech připadám hezká (to není správné slovo) díky němu?

Pokoj se kolébá ve zvuku mého smíchu. Zmocňuje se mě pocit, že hosté ještě neodešli (neslyšela jsem přece bouchnout dveře), že sedí s mou matkou v kuchyni, poslouchají ho a nerozumí, proč je najednou tak jiný, tak upřímný, a přitom tak nevýslovně teskný...

Prague School of Creative Communication

Studio in the distant forests

Básně a prózy Prague School of Creative Communication

EDITORIAL

It has been delightful to return to a new academic year with these talented, creative and persuasive students. The dedication to their long-term projects is astounding, with astronomical word counts taking precedence over shorter, fleeting, and somewhat-distracting tasks. For this semester, the intention is to encourage confidence, allowing the third-year students to impart their knowledge and design writing activities, prompts, improvisations for the other students, while also incorporating a deeper understanding of character studies, literary devices, and the importance of research.

Medina Amanzholova displays an errant love of the macabre, bringing to life fears we didn't know we had. Through her jarring visuals and poignant focus on our senses do these details summon a recognisable dread. In a similar vein, Vanessa Bertelmannová, has a cornucopia of distorted emotions, evoking words of love, lust, pain and power. Each verse contains multitudes of mystery, of unspeakable anguish, tightly pressed into the words of a poet wise-beyond-her-years.

Aura Zucchi's creativity is vast and imaginative, leaking out onto the pages of her poetry and prose. She has the ability to run with an idea, epitomising improvisation techniques with an "and yes" attitude, all the while making the insignificant, significant. The optimism of Johana Janoušková is often, jarringly, cut short, as she dashes hope with the brutality of real life, of compatibility. Asking the necessary questions of love, explored through believable and relatable characters.

MONICA MILLS

I'm afraid to open my eyes

It is so dark in the room. My neighbor on the adjacent bed has been asleep for a while, he went to bed while I was still in the bathroom. We share a room in the dormitory, so we've got used to each other's schedules. Someone goes to bed earlier while the other sits with their homework. Someone is just waking up while the other is taking notes for the lecture. This evening wasn't an exception, I just lingered in the bathroom, and when I returned to the dark room, I easily found my way to the bed. After all, our dormitory rooms weren't that big. The entrance door was directly opposite the bathroom door, and they were separated by a small corridor with a closet and a mirror. If you turn left from the bathroom, you enter a room with two beds, a commode, and the same number of desks and chairs. And, of course, there was a refrigerator where we kept our blessed-by-god pasta with sausages and ketchup, and three cans of beer. This diet suited us just pretty fine.

I fell into a cold bed, my body sharing its warmth with the cold mattress. Scrolling through social media on my phone for a couple of minutes. Nothing interesting, and my eyes are already sticking together. I set several alarms and looked at my phone

one last time, before I put it on the commode.

It didn't take much to fall asleep. The study schedule was already exhausting, and add a part-time job on top of that, you're completely drained. I fell asleep around 11:40 PM, there were hardly any cars passing by outside, and I could hear my neighbor snoring softly. The bed became warm and welcoming, and sleep finally embraced me in its warm and soft arms, like a baby.

As my mind drifted off to sleep, I felt some heaviness on my back. It seemed like my muscles had already relaxed, but it felt as if not one person was watching it, but tens of people, or a single person with huge, lamp-like eyes. Maybe it felt like that because I was overworked at my job? Or was it because I was lying facing the wall? Sometimes lying with my back to the open space was uncomfortable because I felt unprotected, and the cold, wallpaper-less wall didn't give me confidence. Maybe it was some childhood trauma, or just a survival instinct. Maybe because my back is the most vulnerable part. Despite thinking too many of these thoughts, I already drifted into a half-sleep, but not for long.

Through that sleep, later on, I heard something fall in the hallway. If it had happened

during the daytime, I would have woken up immediately and gone to see. But due to the late hour, half-asleep, I only half-opened my eyes with a sharp inhale and then closed them again, not changing my position in bed. Honestly, I couldn't be bothered to go check. I was sure it was something unimportant, maybe an umbrella slipped off the wall or something fell off a hook. I wouldn't have thought much of it, but then I heard it again. And again. And again. I realized that all our hoodies had fallen off the hooks in the corridor.

I was too lazy to get up, the bed was so warm and the pillow so soft, while the room was so cold and smelled musty I weighed the decision and... Wait, musty?!

Why did the room suddenly smell musty? It usually smells like that when you walk outside after rain. But only if, during the walk, the smell intensified, and you EXPECT something like that, now it's as if it was brought right under my nose. Maybe the walls had started leaking again? We'd had a leak from the neighbors' ceiling once, and then it smelled both musty and of the chemicals from the falling paint for a while. But for some reason, now, the fresh damp air seemed to have passed right near me, as if I decided to take a morning walk in the park. I tried to pretend I wasn't surprised and tried to keep my breathing as measured and

calm as it was before, hoping it would help distract myself from the smell, and I also tried not to be distracted by such an unexpected cold. I knew the window was closed. When I went into the bathroom, it was still closed. If it were open, I would have heard the creaking sound of the old wooden window and the faint nighttime sounds of the street, like the rustling of trees and the chirping of crickets.

I was overcome by a certain anxiety. I understand, logically, that it's probably just a few coincidences all at once, and I need to calm down. I'm just freaking myself out. There's nothing paranormal here. Just a regular room in a building full of students. There are no problems if one of them suddenly decides to take a walk at night in the dormitory territory. It's just... Why am I trying to act as if I'm avoiding something? Why can't I just get up and address this issue directly? I would get up. My body is filled with energy to get up... But then I hear it.

Something passed through the room. I definitely heard it. When I realized it, shivers ran through my body. It was slow, heavy footsteps on the parquet floor in the hallway. They were so distinct that they couldn't possibly be the neighbors. They were so distinct that I'm sure if this sound would repeat four more times, something would end

up behind me. If, to think rationally, (which I tried to do), it could have been my neighbor. Maybe he wanted to pee, or to finish our dinner, and I was just so distracted by the smell that I didn't hear him get up.

„Max, darn it,“ I thought, „go to sleep, tomorrow's class is at 8am, you heavy eater.“ Even in my thoughts, I was joking, without confidence

My attempts to imagine all this in a sober state seemed uncertain too. I was ready to close my eyes at all these illogical moments, just to find out it was all my imagination.

Although I came up with one reasonable theory, I still couldn't calm down.

“Please go away...”

My body was filled with tremors, the bones inside me couldn't lie still. But I really should. My muscles were straining themselves. My head started hurting.

It's probably almost 3 o'clock now. I could grab my phone to distract myself somehow. But I don't want to move. Don't want to open my eyes. I don't want to turn back. Just want to survive this night

I need to stop thinking. Stop winding myself up. But if I relax, maybe I'll miss something?

I felt a similar feeling of anxiety in childhood when my brother locked me in the bathroom without light. It was also scary and cold. Even with my eyes open, it was dark, and there was no point in keeping them open. And now. If I open my eyes now. What would I see? Various shapes of monsters from movies and horrors popped into my head. With deep eyes and sharp teeth. Or pale skin and a scary smile. Seems like my head started hurting. I feel nauseous.

Very much so.

I realized how much I'm sweating now. I think the temperature has risen.

Overexertion?

I don't care anymore. I feel nausea creeping up my throat. Why is this happening right now? Why today? I struggled to hold back the urge to vomit. I want to distract myself. I remembered moments from the day and tried to focus on them.

Nothing else bothers me anymore.

Not the sounds. Not the smell. Not the warm breath right above my neck. I just ignore it. It's not there. It's not true. It's just my imagination. Everything will be fine once I fall asleep and morning comes. I'll call my mom in the morning. I'll go to class. I'll come home and have a delicious meal. I'll breathe fresh air. I'll breathe, I'll breathe calmly.

Breathe.

Breathe.
I breathed.

And woke up, utterly confused. My nose was clogged, apparently the snot had dried up during the night. My eyes opened with difficulty, and my body ached. I lifted my head as if it were something heavy, and sunlight immediately fell into my eyes.

Did I, black out?

I immediately grabbed the phone. 7 AM.

I was overwhelmed with happiness and fell back onto the bed. What a wonderful relief.

– God, finally... – I moved from a lying position to a sitting position. – Max, I have to tell you something, I dreamed about this...

I rubbed my eyes and pulled my hands. In response to my words there was silence. He's probably still sleeping. I was so happy and playful that I decided to wake him up. As soon as I stood up and turned in his direction, I saw a terrible picture. In the light of the sun, my neighbor Maxim lay with his stomach cut. No, not just the stomach. I looked from the bloody and cut blanket to his face and realized that his neck was also sliced. In front of my eyes there was fro-

zen horror mixed with blood and tears. The longer I looked at it, the more I realized how mercilessly and randomly the blows were dealt to him.

But what's worse, I slept with a corpse all that time?

When the full horror finally dawned on me, I screamed. I had never screamed like that in my life, so loudly that I could be heard on the street. I didn't know if there was anything else I could do to help him. Fear and anxiety attacked me again. The scene in front of me was so morally repulsive that without even grabbing my stuff, I immediately ran out into the hallway in just my underwear and T-shirt. Right away, I noticed all our hoodies on the floor, mixed with dried mud. As soon as I touched the door handle, it easily swung towards me. I was in such a panic that I stumbled into a couple of shoes and fell to the floor. Out of the corner of my eye, I noticed neighbors who had just woken up. I huddled against the wall opposite our door.

– Fuck! Fuck, fuck, fuck... – I began to stutter. A neighbor approached me and tried to ask something. I couldn't answer calmly. No, my lips couldn't articulate anything coherent, or I didn't hear what he was saying.

I sat with my legs pulled up. Some neighbors came inside and immediately ran out with nausea. Someone called the police. Similar situations were heard from the upper floors.

Once my shock subsided, I noticed one thing. There were several shallow scratch marks on our wooden door, forming a cross. On our floor, only our door had such marks.

Later, I was covered with a blanket and they (a policeman) began to question me. As it turned out, Max was not the only one who died that night, three more people were found killed with the same signs of death. As expected, I began to be a suspect. But soon the suspicions were lifted from me when signs of forced entry were found in the room. Additionally, there were similar signs in other rooms. Mud in the corridor, a broken window on the floor, and a couple of broken door handles in the rooms, and crosses, all the crosses.

The whole next day, medical doctors took bodies out of the building. Police took pictures from inside the rooms and checked surveillance cameras. Unfortunately, we only had the one and it was situated only at the entrance. Apparently it came in through the window on the 3rd floor, judging by the broken glass. Dried mud and footprints were

scattered throughout the dormitory. "It was a man's size," police said.

Frightened students tried to testify. Everyone had a different testimony, since it happened at night, but they found a common feature. The smell of dampness and a musty raincoat.

Anyone could fit this description with the rain over the last few weeks.

When I was sitting in the hall with other witnesses, I heard the police talking out of my ear. About the fact that the undertaker recently escaped from the cemetery. He should have been arrested for something, but I didn't hear why. But I realized one thing. I'm fucking getting out of here.

I immediately moved from that place, like many others. I found another one a little further from university, and it seemed to have good security.

I don't sleep well at night.

And from that day on, I keep a small knife in a case under my mattress.

Here's some advice for you. Never go to a dormitory on Prokopova Street, because on the street they still find pieces of earth that, as many believe, came from the cemetery.

The candles of our hearts

The shining ocean in your eyes gave
her hope.

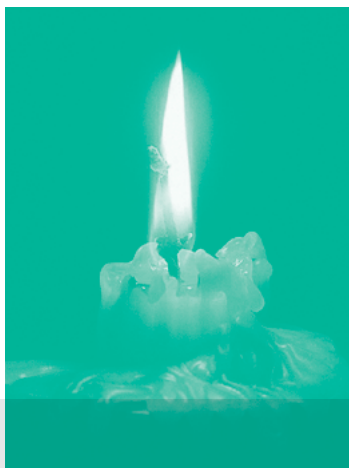
Such a dangerous thing it was.
Blindfolded by the light she peeked
from behind the wall.

And your smile that lighted up the candles
in her heart

Made her step out of her hideout.

You never knew there was almost no wax
left in the candles you made shine again.
So, when you became another one who blew
out their flame with such a strong breath

You did not realize
That no one can ever make them shine
again.

There's a difference

There's a difference between flowers in
the field and flowers growing in your
garden.

There's a difference between lust and desire.

There's a difference between grass peeking
through the cement in the city and the
blades growing in the forest.

And there's a difference between
relationships based on love and
relationships built on the fear of being
alone.

A little advice

When it comes to women's anger,
it is not the raging tears you should worry
about,
it is not her loud screams you should fear,
it is not her curses and sharp words you
should be afraid of.

It is when her face turns to stone,
when her mouth gets shut,
and when her eyes get filled with darkness.

The moment her rage makes her silent,
the moment her anger consumes her,
The moment she turns into a walking fire
with head tilted slightly down
and burning eyes looking straight up at
you...
That is the moment, my dear, when you
should run.

Cherries and stars

In my left palm lay five shiny cherries as red as blood. They tasted almost as sweet as the lips of a long forgotten lover. Almost as honeyed as the long-lost dreams.

My girlfriend was sitting next to me, and I wondered if she used to be an angel in a past life.

The night's summer breeze was playing with her long red hair, full of ringlets made by the most talented goldsmith in this wide world. She was holding the rest of the cherries she plucked just a few hours ago from the cherry tree that blossomed in her garden for six springs now.

She had a special place in her heart for cherries. For a long time, I couldn't understand why. But it became clear the moment she told me about that night when her love for the night sky was born. She had loved the night sky already, before. But that night it grew bigger. Stronger. Passion and fascination turned into love, dreams and hope. Hope and faith. Because that is what that night brought to her.

Hope was long lost and forgotten for her. The faith in love but also the faith in herself and the possibility of ever finding peace was something she did not believe in anymore. But that night when she was saying goodbyes to her friends and celebrated new beginnings with them, she met someone. A guy who she fell in love with years ago.

She saw him every day. But she had to say goodbye to him in a different sense. The one only she could understand. Because it was a goodbye said only in her head. Only in her heart.

A heart so pure, yet so shattered into little shards by her past. A glass no one was able to glue together anymore. Not even him. So, he did something completely different for her. He turned the shattered pieces of glass in her chest into stars.

They were watching them together in the middle of one summer night just like I am watching them with her right now. She didn't tell me much about that night. She

didn't have to. I understood from what she said that he saved her. He was her first love. He was her first true kiss. But that wasn't all.

“He was the first man who ever showed me respect.” She told me. Her eyes were full of tears, yet they were shining with happiness when she said it. I didn’t have enough words when she did. I was glad that he did that for her. But at the same time, it was the saddest thing in the world. She was fifteen. And until then, she hadn’t met a man who would show her respect.

The name of her first love was Charles. She used to call him Cherry in her mind. After her favorite fruit with the same initials as his.

Sometimes I feel a cold metal needle stinging my heart and digging deep into it when I realize that she is still thinking about him. I know that he will always be at the back of her mind. But I am grateful that she met him. That he did those things for her. That he stretched his hands towards the night sky that day, took down the stars, and gave them to her. Thanks to him she started to shine again. And now those stars were shining at me through those crystal blue eyes of hers with a smile on her face.

She was watching the night sky and stars shining on it with such admiration. But I couldn’t convince myself to think otherwise when I came to the conclusion that she was the brightest star of them all. None of those stars above our heads shined as much, as purely, as strongly, as her.

So, I watched her, my star, as she ate
cherries, and watched the lights up in the
universe having no clue that she was mine.
My light. My star. My cherry.

Finding peace

It was so strong that it was almost physical. Maybe it actually was, physical. After all, I've changed it into physical. Yet my body was calm. And my mind was slowly calming down too. Finally...

I'm waking up every day with the need to fall back to sleep growing stronger and stronger each morning. I thought it was just a phase. I thought it'd go away after a day or two, or a week. But it didn't. It stayed with me and it grows louder and louder with every minute. I forgot to count the days after three weeks, but I think its presence has been here for about two months now. The time just died, and it doesn't exist for me anymore, so I can't be so sure.

It doesn't leave me, no matter where I try to fight it. I was doing so many things in attempts to get rid of it, things I'm not proud of. But I didn't have a choice. Other people would say I had. That's just because they haven't been there. If they had, they'd understand.

When math starts, I already know I'll spend another hour drawing in my sketchbook. Math is something I gave up long ago. While I'm drawing, I'm thinking about it – giving up. What a strange combination of words. "Give" is standing for a good

thing, when it stands alone. When you're giving a gift to someone it's full of positive thoughts and excitement. When you write just "up" it stands for going higher and higher. It can also be a very positive word. But when you write those words together, you'll get a very sad combination, a fatal phrasal verb.

I'm not just thinking about the meaning, though. Most of the time, I'm thinking about the act. Act, which is seen as some dead end, that people choose when they're very weak. But what if it's not about their weakness but about the power of the thing they're fighting against?

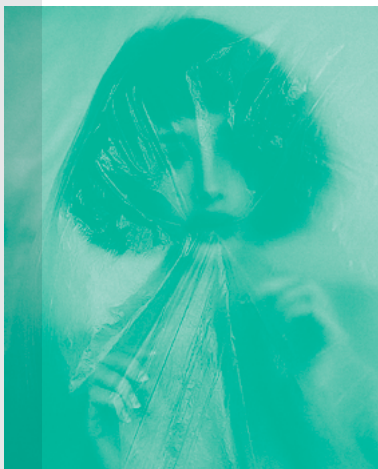
I tried to be powerful, but it didn't help. I tried to be strong, but it didn't change a single thing. It led me into even darker corners than those I've already been in. And when the thought of accepting the darkness instead of fighting it hit me, I felt like I finally found a solution. A solution other people find weak. As giving up. But I don't. Because finding the strength to hold the blade above my skin was one of the hardest things I ever had to do. Because I had to find the selfishness in me. Something I never knew how to find. But when I felt the welcoming hands of the skeleton under his raven black hood, I suddenly knew the way. He was my navigator. And I was thankful. I was for the first time in my life happy for my afternoon math class. Because

without that class, where I lost my focus for learning, I wouldn't think about other things. And this solution might never have found me.

The pain in my mind was too strong for too long, that the pain felt almost physical. And so, I've changed it into something physical with the help of a small thin piece of spring steel. Yet my body was calm. And my mind was calming down too with every drop of blood which landed on my skin. Finally, after all that time, I felt... Peace.

The Prisoner

There is a question that's been haunting my mind for years now. And I'm sure I am not the only one. "How do you get rid of your past?" Well, the thing is, you don't. Because you simply can't. It is part of you that you can't kill because it is you. It is you that exists only in the ether between your mind and the minds of others. Sadly, we can't erase just a part of our memory. So, with that we are coming back to the beginning of our circle – it haunts you down. Until you accept it. Or until it eats you alive.

Having a period is the worst part of the month for me. Not because of the pain, bad mood or migraines. But because of the blood. It is almost inevitable to see it. I am always doing my best to avoid the terrifying vision of the red liquid pouring out of my body, but I don't always manage to do that. Just like now. I was

watching the shiny red drop on my index finger for minutes now, feeling the anxiety filling my chest.

"It is not the same kind of blood." I repeated to calm myself down, but it didn't help. It was still blood. There was only a tiny drop on my finger, but with each heartbeat I saw the drop growing into a pool right in front of my eyes.

The pounding of my heart suddenly shifts into the police sirens. The red is everywhere. On the floor. On the walls. On my hands. On my body. In my hair. On the knife I was holding. In the air. Outside of the window blinking stronger and sharper as the police cars came closer.

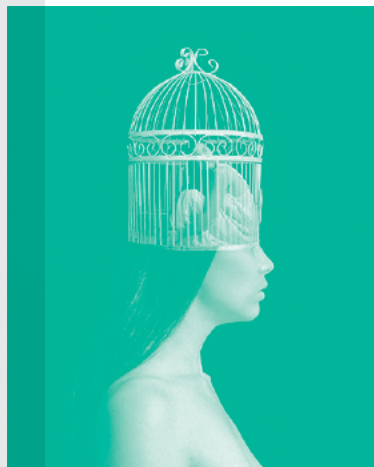
I wanted to scream with terror of what I did. But I lost my voice. My mouth was open but no sound escaped. I felt just one silent tear escaping my eye. Was it a sad tear? A happy tear? I don't know. I don't remember. I just remember him.

A hand touched my arm, and I realized just then that someone was talking to me.

"Hey, stop screaming or I'll shut that pretty mouth of yours." The security guard screamed at me. I immediately shut my mouth, surprised by my own screams. The policeman who arrested me that night was way nicer than the men who work in our

prison. So, I quickly washed my hands and left the bathroom to keep myself safe. I deserve to be safe. Sadly, that is why I ended up here. Killing someone in self-defense is still a murder punished by taking away the killer's freedom. Ironically though, I feel way safer in prison than I did back home. Because he was there.

The only thing that is still threatening me is my own mind. The scary part is that no one is capable of escaping their own mind. Not until they lose it.

I die in the end

Have you ever watched a plum forgotten in a corner of the garden? As a kid, did you ever observe it, day by day, as it slowly faded away? You never told your parents, because you were sure they would take it away from you on the spot, like everything else that lost its perfection.

And you looked at it, as it attracted more and more insects. Each day, they would be slightly bigger than the previous. Have you ever watched the way its colour reflected upon the shell of a June bug? How the sunlight would try and brighten it, just to be gone in darkness as it hid under a leaf?

Have you ever seen a rose wither? Have you ever noticed how its colour gets darkened by the day? Like an amethyst that has never seen the light of the sun? It feels like it's a little out of shade, doesn't it? It's hard to tell when it's just the beginning of the fall.

What about bellflowers? Have you ever noticed the way rain would leave soft, lighter stripes on them? They have never been able to look up.

Up at the sky, as it matched their nuances, like a betta fish who swims free of his watery boundaries. And beyond, where humans cannot see.

Have you ever seen a photo of outer space? Do you remember how your jaw went soft, your eyes fixed, your mind far, as you saw a nebula for the first time? Do you remember how excitedly you rushed to your father, asking him to print it for you? You wanted to keep it with you wherever you went.

He huffed and printed it. Do you remember the disappointment hitting you, when you realised the photo wouldn't cover even half of the page? Do you remember your father looking at it and throwing it in the bin?

"It's not good," he said, and went back to work. Do you recall how a faded version of the world you imagined looked at you from the middle of paper scraps? You never got to hold it, not even for a second.

Do you remember in school, when the science teacher became your favourite because she showed you fire? Do you still feel the potassium flame hypnotising you? Can you feel the fire inside you match it? Can you feel the lack of anybody else noticing it?

Because at the end of a rainy morning, as the sun comes out and people stand at the windows to look at the rainbow, you know you'll never be like them. You're not as bright, you're not as cute, you're not as sensitive. You'll always be the last colour, fading away by yourself as no one ever really saw you.

You're the evening. There'll be a thousand more like you, they'll just wait for the next one. A plum, forgotten in the corner.

The colour of life

It was early morning. It rained the whole night. Not a heavy rain, but an incessant falling of drops from the darkness above. Everything was still covered by water drop-lets when I stepped foot outside, reflecting the early rays of sun, like uncut citrine stones had been scattered all around.

For the past week, nature changed its colours. From the bright, full green, like a field of moss over the stillness of a pond, everything was turning shades of yellow, orange and brown.

The brook was flowing fiercer than a horse running freely on the hills, as speck of sun would manage to get past the trees, creating curtains of light, yellow as the world around. Everything was enlightened, it was glowing as life itself was abandoning the leaves, softly, perching on them and engulfing them in a golden haze.

Even after they fell, the leaves would still hold their colours, as if life could never really detach from them.

It's never easy to leave home.

It was a groove made from an artist's palette that slipped from their hands, painting everything that it managed to touch. Their white shirt became red, the jeans became orange, the shoes were now yellow, the floor a mix of it all and then a light brown path that led outside the studio, to nature.

It was almost as if the trees were showing how strong they really were, how powerful, the silent fire that burnt them from the inside for a whole year, trying to get out.

Like poppies, strawberries and rubies decided to have a party all together, dancing around as the wind lifted them, made them swirl one around the other, hug, forget and lie together on the ground.

As trees let their leaves expire, I felt like the world was finally awakening. It was a rebellion. It was desire, pure like a laugh, sparkling like a diamond when light hit it. From the inside. As if for the first nine months of each year, we only get to see a faded version of what life itself looks like.

Forbidden Italy

Italy as the city of pasta
Italy as the city of fun
Italy as the city you come from
Italy as the city I got addicted to.

we were from different cities
different families
but still
it was a match for me.

fooling me
as the wind fools the waves
tasting me
as the lactose intolerants taste milk.

together disappearing the reality
together getting hit by reality
now we stand here alone
Did we let Italy in our home?

Familiar scent

We connect places, food, drinks and lastly people through smell. Sometimes it doesn't necessarily have to be a person you connect that particular smell with. It can be just the situation. The situation, when you were standing in front of their car, giving them the goodbye hug as wind blows their perfume into your nose. After everytime you walk by that smell, you think about that moment. The moment when you realize something wasn't particularly right.

Think of it this way. Relationships are just like perfumes. You go to perfumeria and you are trying to find your perfect perfume. Your perfect perfume that would match your looks, charisma and personality. Eventually, you want to find the perfume that would share its smell and energy with you. You try several testers in the shop, but you have to bear in mind that you are trying to find the perfect one. You have got to be picky. You spray them on your hand or piece of card, trying to decide if it is your perfect match. But the difficulty is in waiting, because you don't know if it will suit you later.

It is the same situation with people. You go on a first date with a guy that you have never met before, or you don't know

that much. You test him, try him, smell him. Eventually, you end up liking him. It doesn't matter if you fall in love with the cover or what's inside. You like him, so you wear him. But one thing perfumes and guys have in common; you don't know how they will turn out smelling later.

I am not talking about a specific villain in my life with the smell of a typical dior sauvage. I am talking about a villain that used to wear a valentino, but turned out to smell more like dior sauvage. I was living in the mist of valentino perfume, which would hold me every night to help me go to sleep, the mist of valentino perfume which would surprise me in front of my school with presents, in the mist of valentino perfume of infinite future shared together. I think at some point I got to the middle point of my bottle and I started drowning in this mist. Suddenly it wasn't really my favorite perfume. Sometimes you realize that the perfume that you want to wear so badly, because it might look good and smell good for the first time, is not suitable for you. You have to decide whether you want to continue wearing it and it will infect you or you're gonna throw away your 200 euro expensive perfume. In the end of the day, I wanted to find my suitable Valentino again, not the dior sauvage that he turned out to be in the end.

The Fate Bench

It all started here. We used to sit and talk for hours in this park. Some of you might imagine sitting and having deep conversations. We certainly did. You opened up to me and after some time I finally opened up to you. It was too easy to talk to you, sometimes I would say to myself: "Why does this feel so natural, when we haven't talked for 7 years?" I guess sometimes history rewrites itself and we take the end of it as the start of something new. We start as we never end.

Walking the aisle of beautiful flowers and admiring the nature of the garden, same way as I admired you. I admired you for all of the things you had and haven't accomplished yet. You had vision. You had the vision of what kind of car you would take your kids to school in, what kind of doctor you want to become and what kind of partner you want to have by your side through this process. We both knew this vision would stretch and develop through time, but we were certain about what was the purpose of our lives. How our wounds may be transformed into scars.

Two months passed by and here we were sitting on a bench with pumpkins in our

hands. One classic pumpkin for Halloween decorations and the other would be the unique one, which other people wouldn't pick up from a basket full of perfect, classic pumpkins. I could see how this could be us. Two souls, two unique souls sitting next to each other. For some, we might seem like crazy people who are not really everyone's cup of tea. But we might be each other's cups of tea. And that was all that mattered.

Here we are almost six months later. Arguing, discussing and hurting each other with the distance that we created between us. How do we fix this? Both of us sitting at home behind their computers, focusing on their careers, yet still thinking about the other one.

"What if we want to make a thick line behind this situation and start over?" I said desperately.

"How are we going to do that if we are not sure how this all will end up?" He raised his eyebrows with excitement.

"Let's meet at our bench, if we both come at the same time, we should do the thick line and leave all this behind us, BUT take a lesson from it and state all of our expectations and visions of this relationship. If we don't end up there together. It wasn't meant to be."

"How poetic. It smells like a bad idea though."

"Love is not an ideal idea. Love is risk, hatred and pain as well as happiness, excitement and passion. We have to figure out how to solve this."

"This is scaring me."

"Why does it scare you?"

"I don't know."

"Because you think that you are going to end up on that bench by yourself?"

"Honestly yeah. But I want to do it. Because you are worth this pain."

Are we going to meet there? Will these two unique souls end up together? Or are they going to start where they ended; in pain? Will we take over the history and rewrite it the way they want to? I guess that's what only the fate bench has answers for.

Kunisada, Kodanji iv. jako hirate Iki
s vlastní básní, 1862, Fuji Arts.

Studenti, absolventi, učitelé

Dílna

PŘIJEĎ,

vážky jsou tu velký jako netopýři
a kapradí jak uši afrických slonů,
jsou tu z něho patra koberců,
mohl by sis na ně lehnout a třeba spát.

Rybník je jako samet,
mohl bys ho zkusit obléct po krk.
A víš, jak tady berou?
Můžeš prdět do vody a ryby se chytanou!
Tak.

Pavouci jsou udundaný,
jak se musí s pupkem plným masařek
prodírat
porostem – nikde ani náznak cesty.
Ale já ti nějakou vyšlapu, chceš?

Vím, že se zeptáš na brouky, jestli tu chodí.
Nechodí. Dupou jako ježci.
A ti zlatohlávci jsou snad plechoví.
Takovej randál, když do sebe dva náhodou
vrazí.

Je tady živo, ale přijed', jsem tu sama.

Ona je jako tralala šalala.

„JŮŮŮ ÁR D DENCINK KVÍN, JANG END SVÍÍÍÍÍ“ z plných plic ženy vychází.

A k ní přitančí zezadu týpek. Je to její bejvalej. Ona to neví. On to taky neví. My to víme.

Začne se o ní otírat. Trochu jako nahodit tu erotickou linku. Ona se nebrání. Pořád na ní v klubu někdo hrabe. Nehodlá to řešit. Jela sem fakt dlouho na to, aby si tu noc nechala zkazit kýmkoliv. A vlastně je jí to i trochu příjemný. A navíc hrajou Abbu. Všechno je skvělý, když hrajou abbu. Týpek má pohyby. Pomalu se k němu otáčí. Mohli by se začít líbat. Trochu si užít. Roznést nějaký nemoce. Kouká mu do obličeje. Teď už ví, že je to její bejvalej. Z jejího žaludku vyšlou mikroorganismy takzvaný kopák. Beze slova mizí do davu, co nejdál od něj. On stojí jako přikován. Přitahovala ho jeho bejvalka? Nedíví se tomu. Nikdy ho přitahovat nepřestala. Ona je Beata on je Chris. Líp se to bude psát, když budem ty jména vědět. Beata se snaží potlačit svůj odporný zážitek z nemilého setkání a kroutit boky. Nejde to. Večer zkažen. Má plíseň navrchu, která je vidět a pomalu začíná být cítit. Kašle na to. Jede domů. Takže šupky hopky do šatny pro bundu a směr nádraží. Snad tam nebude če-

kat na vlak úplně sama, aby se nebála. No nebude. Už tam totiž čeká i Chris.

„Co tady děláš?“ Jde Beata rovnou k věci.

„Čekám na vlak“

Beata na tuto odpověď neměla komentář. Měl pravdu. Čeká na vlak.

Beze slova čekali dál.

Chris chtěl něco říct, ale nevěděl co. Nevěděl jak na to. Jako kdyby ji viděl poprvé.

Ve vlaku seděl každý jinde. Myšlenky ale seděly spolu.

„Pozor pozor, vážení občané tohoto vlaku. Musíme vám se slzami v očích a nudlemi v nose oznámit, že jsme nuceni udělat zastávku na hlavním nádraží v Bukurešti. Ztratila se nám lopatka na uhlí.“

To nedává smysl.

Chris zamíří k sedadlu Beaty. „Prosím tě, co se to děje? Já jedu do Chotěboře. Jak jako Bukurešť?“

„Cože tenhle vlak jede do Chotěboře? Já jedu do Jihlavy.“ Vrátila mu Beata.

„Cože tenhle vlak nestojí, ale jede“ ozval se pán ze sedadla za Beatou.

„Cože vlak?“ ozvalo se ze záchodu.

Tahle situaci je mimořádně podivná.

Chris otevře v mobilu google maps. GPS ukazuje Bukurešť. Kouká na to jak jelen do prdele střelen aneb šokován.

„Já nemám tušení, co se teď děje, ale vím, že musím vyvenčit psa.“ Vypouští z úst otrávená Beata a hned navazuje:

„No tak jsme prostě v Rumunsku Chrisi. Smiř se s tím. Ty jsi měl vždycky s něčím problém. Jsi fakt pořád úplně stejnej. Fňuk Fňuk ja chci do Chotéboře, ale jsme v Rumunsku fňůůůů“

„Já neměl vždycky se vším problém! Pamatuješ, jak jsi domů přitáhla to kotě? A moc dobře jsi věděla, že kočky nemám rád, ale řekl jsem něco? Ne. Nechali jsme si ho, protože jsem ti chtěl udělat radost.“

„To je jediná věc, Chrisi, jedna jediná věc, při který jsi neměl kecy.“

„No ale počítá se!“

„Ne, nepočítá. Muselo by toho být trochu víc.“

Přichází malinký mužík v černém obleku s oranžovou kravatou: „Mohl bych vás poprosit, abyste opustili tento vlak? Potřebujeme tady postříkat sedačky směsí levandulového esenciálního oleje a bílého octa.“

„Jo jasně, pardon,“ odpovídá Beata.

Na nástupišti pobíhá starší chlapík opravdu malého vzrůstu. Vypadá jako křeček džungáarský po tom, co vylítl ze zábavného kolečka na hubnutí: „Já se z toho poseru. Já se poseru. Poseru, poseru, poseru, poseru. Já si nevzal sebou žádný lei. Nemám nic. A stejně tady určitě ani na nádrů nemaj dvandu. Určitě tu mají nějakou močku. Noa stejně bych ji neměl čím zaplatit. No je

to v prdeliiiiii! Prdeliiiiiii! Potřebuju nový ponožky. Bolí mě z těchle prsty.“

Chris a Beata ho chvíli pozorují, pak si sedají na nejbližší lavičku. Chlapík je jim kulisou.

Začnou mluvit. Spolu dohromady. Jeden na druhýho. Minulost se otevírá. Dechá na ně dechem ranním. Nevyčištěným. Smradlavým. Všechny ty věci, co si mezi sebou nevyřešily. Uuuuf. Hnusný je to. Nepříjemný. Tep se zvedá a hlas se cuchá.

Chris začne líbat Beatu. Beata jeho sliny nechává souhlasně splynout s těmi svými.

Najednou se odtrhne: „No a víš co? Je to přece jedno. Vždyť jsme v Rumunsku!“

„Jo,“ kýve na to Chris. Pak trochu zaraženě čeká, co se bude dít. Beata se do něj zakousne znovu.

Chlapík je spatří: „No a to je vono. To je ta mládež. Čumí do mobilů, a když nečumí, tak se líbaj v Rumunsku. Líbaj, líbaj. Pořád jenom líbaj. Ty mladý už dneska ani nechtěj šukat. To mi s bábou tomu dávali jinak zahulit pod kotel. Nojo... vlastně... s bábou.“ Do očí mu vrazily slzy. Bylo to poprvé za posledních pět let, co si na ni vzpomněl.

„To vám byla ženská krásná! A plná života. Byl to kus!“ začal křičet na líbající se pár na lavičce.

„No a je to v prdeli. Já potřebuju ty nové ponožky. Tady nebudou mít ani tu

dvandu. Nemám ani čím platit.“ Už byl zase pryč. Chris a Beata byli tady. Jeho halekání je nevyrušilo. Dědek bláznivej.

Listopad

V noci se zvedly větry,
nad domy listy zavířily,
psy vyli, vlci větřili,
za letu výři zavařili

švestky a blumy,
černé a tmavomodré.
Ó listopade, pročpak jen
začínáš na „L“ – ne na „N“?

Je krásné jméno „nistopad“!
Schne nist! Nist žloutne! Nistů pád!
A smutná dáma strašně ráda
z nachových nistů vějíř skládá.

Večerní motýl

Jsi plachý, plachý jako já.
A možná ještě trochu plašší.
Jsem sama doma, než se vrátí naši –
i ty jsi sám.

Bojíš se. I já sotva dýchám,
že pláchneš. Prosím, ještě ne!
Ani se nehnu, jsem jak z kamene.
A ty – jak z prastarého stříbra.

Měsíc

Nad lesy houkaly sovy.
Švadleny stříhaly nitě.
Měsíc byl jako rybí oko.
Oko? To tak! No prosim tě!

Ať každé přirovnání sedí!
Měsíc je zlatý kousek kovu.
Zeptej se můr, ty všechno vědí!
A neposlouchej hloupou sovu.

Zkrátka koně, zkrátka kůň!

Třáseň, třeseň, tíseň, tůň,
tuleň tleská, kluše kůň.
Kdyby koně neklusali,
tuleni by netleskali –
třeli by se, tísnili,
do tůně by skočili,
vodou by se potřísnili,
třešněmi se nakrmili.
Jenže koně klušou, víš,
taky skáčou, níž a výš,
řítí se přes, pod a nad,
jdou, cválají, běží tryskem
polem, lesem, pláží s pískem.
Letí jako vodotrysk,
pádí jako vodopád.
Takoví jsou zkrátka koně!
Takový je zkrátka kůň!
Co tuleňům zbývá? Tleskat!
Žádné třešně, žádná tůň!

**v měsíčním tichu
rukopis provrtává
kdovíjaký červ**

Matsuo BASHŌ (松尾芭蕉 1644-1694)

Překlad Helena Honcoopová a -wetz, parafráze B

Cena Alexandry Berkové

Cena Alexandry Berkové je literární soutěž pro studenty 3. a 4. ročníků středních škol, gymnázií a pro studenty 7. a 8. ročníků víceletých gymnázií, kterou od roku 2019 vyhlašuje Vysoká škola kreativní komunikace. Cena – pojmenovaná po významné české prozaičce Alexandře Berkové (1949–2008), jež stála u zrodu někdejší Literární akademie a podstatně formovala tuzemskou výuku tvůrčího psaní – je vyhlašována v kategoriích „Povídka“ a „Poezie“.

Porotu CAB tvoří především pedagogové katedry Literární tvorby vŠKK. Vítěz – vždy jeden – získává stipendium na vŠKK ve výši ročního školného (stipendium je poskytováno ve formě speciální slevy na ročním školném ve výši 33 % po dobu tří let).

Laureáty ročníků, které se dosud konaly, jsou Daniela Joštová (Obchodní akademie v Liberci; 2019), Alexandra Havlíčková (Gymnázium Františka Palackého v Neratovicích; 2020), Kateřina Kavanová (Gymnázium Dr. Josefa Pekaře v Mladé Boleslavi; 2021), Kamila Výborná (Gymnázium Opatov v Praze; 2022) a Alice Knoblochová (Gymnázium Dr. Josefa Pekaře v Mladé Boleslavi; 2023).

V číslech *Rukopisu* + postupně představujeme vítězné texty.

Dávno

s prvním spadlým listem si začínáš protékat
mezi prsty
tak jako jsi dřív protékal mně
ještě teď tě tam pořád trochu cítím
je to už tak dávno víš

s prvním spadlým listem se snažíš neopářit
o vlastní slova
vyhýbáš se jim alespoň se pokoušíš
pokoušíš se zapomenou tak jako kdysi já
je to už tak dávno víš
ale popáleniny se hojí pomalu

dávno už ve spáncích nemám uložen
tvůj hlas
a tys už dávno zavřel dveře před vším živým
zbyly mi jen popáleniny a to mravenčení
v rukou
a taky ta karmínová barva v konečcích prstů
je to už tak dávno víš

doufám že ti každý spadlý list zakrúpe
pod tíhou podrážky
a že sis zase nezapomněl doma deštník
že už jsi zapomněl jak se dělají popáleniny
a že už nikdy nikoho na světě nenecháš
tak samotného

doufám že už tě nikdy neuvidím
a že to mravenčení zmizí
a ten karmín taky
je to už tak dávno víš
doufám žes ty dveře zamkl a už nikdy
je neotevřeš

*dávno jsem sňala tvůj kabát
vždycky jsi měl zvláštní dar, víš?
odcházíš první list shrabat
– kamkoli přijdeš, tam barvíš*

Otázky

zajímá mě, co by se dělo s mým tělem
v prázdný bílý místnosti
zajímá mě, za jak dlouho by mě začaly
svrbět konečky prstů
za jak dlouho bych si začala okusovat kůži
za jak dlouho bych utopila vlastní dítě

kolik bych obešla kruhů
kolikrát bych zadržela dech
kolik lidí co jsou ve skutečnosti jen stíny
bych v místnosti spatřila

jestli bych slyšela hlasy
viděla obrazy, co jsem zapomněla tak dávno,
že už jsem jim přestala věřit
cítila vánek z dlouho zazděných oken

zajímá mě, co bych dělala, když bych
neměla koho předhánět
kam bych šplhala, když by nebylo ke komu
co bych ve spánku objímala místo polštáře
a občas tvýho těla

jak dlouho bych udržela otevřený oči
kolik cestiček od stehna až k břichu bych
si vyškrábala
kolik by mi vypadalo vlasů

jestli bych pořád hledala společné třetí
a ten správný moment v tisíci tichých chvil
a čí oči to zrovna cítím na svých zádech

jsem si jistá, že i kdybych strávila sto let
v opuštěné bílé místnosti, pořád bych
hledala ty oči, jejichž pohled cítím
v zádech.

Rozum, cit a pár autodílů

Kateřina Kavanová

Utíral jsem si ruce od motorového oleje do hadru, který byl ještě špinavější než moje prsty. Vůbec poprvé jsem si toho všimnul. Zdálo se mi to hloupé. Tak hloupé, že hloupější by mi přišlo už jen s tím přestat a zahodit ten kus látky, jenž se mnou byl v servisu od nepaměti, do koše.

„Tak já už půjdu, jo? Jestli ti to teda vopravdu nevádí...“ Čestmír, automechanik, s nímž jsem vedl malý autoservis, se mi ten den automaticky připomínal, že by si přál odejít dříve a spolu s tím se ujišťoval, že mi to nevádí. Kdybych neměl tak melancholickou náladu, která mi zabráňovala vnímat problémy přítomnosti, byl bych se už rozčílil. „Jasný, jen jdi. A užij si to! Stejně už budeme zavírat, přijede jedno auto s rozbitým stěračem, to zvládnou sám.“

„Díky, seš fakt kabrňák! Tak zítra,“ rozloučil se a rozepínaje si zip pracovní kombinézy, zmizel v šatně.

Vedli jsme stejně smutné životy, oba „staří mládenci bez rodinných důvodů“. Autoservis, to byl klukovský sen, z nějž se stala po bídém výkonu u maturity záchrana, a časem bledl až se změnil na běžnou rutinu. Čestmír v sobě alespoň rozvinul vášeň pro šipky. Ty se hrály každý druhý den v nedalekém pajzlu. Proto tak spěchal, dneska měli

turnaj. Vzpomněl jsem si, že jsem mu ani nepopřál, ať vyhraje. Netrápilo mě to. Jednak byl Čestmír tragéd, jemuž by šlo cokoliv lépe než šipky, druhak jsem se utápěl v lítosti nad svým osudem. Neměl jsem nic, co by z pouhé existence udělalo žití.

Dovnitř vjelo auto, poznal jsem to podle zvuku, který jsem tak často slýchal. Podlaha se chvěla tak jako již tisíckrát. Ještě více jsem se zavrtal do své trdomyslnosti.

„Haló?“ ozval se nejistý ženský hlas. To mě zaujalo, protože k nám jezdili odjakživa jenom muži. Zvedl jsem se a vydal jsem se za hlasem. Auto byl populární, ale ničím výjimečný model, jakých bylo na silnicích mraky. Upravovali jsme jej tolikrát, že pro mě přestal být jakkoliv zajímavý. Zato jeho řidička, ta mě uchvátila. Byla to ta nejkrásnější dáma, jakou jsem kdy viděl! Uvnitř sebe jsem cítil, že to žena, na níž jsem celý život čekal.

Když mě spatřila, usmála se. „Dobrý den, viděla jsem vycházet pána s taškou, tak jsem myslela, že jsem popletla datum, a pak jsem se podívala, kolikátého je, a došlo mi, že jsem to nemohla splést, ale pak mě napadlo, že jsem si neobrátila kalendář, tak jsem se znovu lekla...“ Docela drmolila a energicky u toho máchala rukama, že být na jevišti, bylo by to prohlášeno za patos. A já bych přesto aplaudoval ve stoje.

„Dobrý den, jste tu naprosto správně. To byl jen kolega, dnes musel jít dříve. Tak

se na to podíváme. Psala jste, že vám hapruje stěrač, že ano?“

„Ano, vůbec nereaguje, když zmáčknu páčku.“

„To si dost dovoluje...“ Pronesl jsem rádobý rozčarován ze stěračova chování.

„Má hrozný způsoby, tenhle stěrač!“ Chtěla napodobit mé rozzlobení, ale cukaly jí koutky.

Znovu jsem pohroužil ruce do útrob automobilu, jenže tentokrát to nebylo za ticha. Pociťoval jsem nevysvětlitelné nutkání ne mluvit, ale hovořit. Hovořit s ní! Její hlas – to byla melodie!

Uběhla asi hodina, než jsem stěrač vrátil do perfektního stavu. (Pouze ve snaze obhájit kvality našeho autoservisu, nejsem-li okouzlen takovou ženou vedle sebe, trvá mi to mnohem kratší dobu.) Tu jsem si ale uvědomil tu hroznou věc: jakmile má skvěle fungující automobil, odjede mi v něm a možná už se nevrátí! A přestože jsem z jejího chování vůči mně vycítil jisté sympatie, nesebral jsem odvahu ji někam pozvat. Proto jsem využil momentu, kdy jí zapípal telefon a ona se začala přehrabovat v kabelce. Rychle jsem přestříhnul kabel u blinkru, čímž jsem tento vyřadil z provozu.

„Prosím vás, jak dlouho to ještě bude trvat?“

„Už je hotovo,“ zahlásil jsem.

Smutně se na mě usmála a pravila

„Škoda... Na druhou stranu, už bych měla být někde jinde.“

„Třeba se ještě někdy uvidíme,“ mrknul jsem na ni.

„To je to auto takový křáp, nebo si myslíte, že já jsem tak špatná řidička?“ Zažertovala.

„Spíš já jsem tak špatný automechanik.“ Zavtipkoval jsem nazpátek.

Nasedla, nastartovala, zapnula stěrače. Fungovaly skvěle. „Ne, opravář jste zdatný!“ Vycouvávala a nechala stažené okénko. Následoval jsem auto až na plácek před servis. „Skvěle jste vyjela, takže řidička jste bravurní!“ Abych svůj argument podpořil, zatleskal jsem jí.

Začervenala se a odpověděla mi, že se tedy určitě uvidíme, až jí z toho křápu odpadne blatník. Pak odjela. Díval jsem se za jejími zadními světly a mával jsem.

Právě zadní světla jsem jí vyřadil z provozu, když přijela s tím nefungujícím blinkrem. Dělal jsem hrozně překvapeného, ale celé dny jsem přitom chodil v čisté kombi-néze, v kolínské jsem se málem koupal a každou chvíli jsem kontroloval, zdali její vůz neodbočuje k našemu autoservisu. Nakoupil jsem květiny, kterými jsem vyzdobil fád-ní prostory, aby se u nás mohla cítit dobře. Čestmír se mým designérským snažením

zpočátku bavit, ale jakmile jsem chtěl v rámci „renovace“ vyměnit jeho expozici plakátů, které sbíral od 15 let, za kopie pár Monevých obrazů, řekl mi, že mi „mrsklo“. Celý den jsem jím tedy pohrdal, protože primitiv, co při šipkovém klání trefil dvakrát zeď a teprve na poslední pokus terč, nemohl porozumět mému srdci, srdci romantika.

Tomu totiž rozuměla pouze ona! Jako další přijela na výměnu autorádia. To samozřejmě nepřestalo fungovat jen tak samo od sebe.

„Nevím, jestli jste moje oblíbená zákaznice, protože sem jezdíte tak často, nebo protože mi je s vámi tak krásně!“ Tou větou jsem ji uvítal, sám jsem se nad svou odvahou udivoval. Zřejmě jsem tak dlouho vdechoval silnou vůni kolínské, až mi to částečně zatemnilo smysly.

„Já už si říkám, že to musí být osud!“ vystoupila ladně z auta. „Koukám, že dneska tady máte Renoira. Vskutku krásné!“ Došla k mojí „galerii“, již jsem vždy na její počest obměnil.

„Ano, děkuji. Jste jediná, kdo umí ocenit, že se z tohoto šosáckého hnízda snažím vytvořit důstojný prostor pro člověka.“

Usmála se na mě. Vrátila mi chuť do života. Víru, že bytí není zbytečné. Takže než odjela, po minutách hluboké konverzace, pojistil jsem si její návrat poškozením předních světél.

Dny plynuly a moje oblíbená řidička se neukázala. Začal jsem pochybovat, že jsem jí ty přední světla rozbil dobře. Bez předních světel totiž nemohla jezdit. Jistě už to musela zjistit. Ale nevolala, ani nepřijela.

Čestmír se mi smál, vítězoslavně strhal všechny Monety i Renoiry a dal tak opět prostor svému preferovanému „umění“.

Když mě bytí bez ní bolelo tak moc, že jsem myslel, že mi pukne srdce, a umiňoval jsem si, že příště jí propíchám všechny pneumatiky, aby mi už nikdy neujela, uviděl jsem známou karoserii a kola, jejichž konec jsem plánoval, a světla, která byla ve stavu, že na autě klidně ani nemusela být. Radostně jsem se rozeběhl k vozidlu. V hlavě se mi točil nespočet frází a vět. Byl jsem připraven vyznat se jí ze všeho. Říct jí, jak ji mám rád, co pro mě znamená, jak mi chyběla...

Z vozu vystoupil muž. A k mému ještě většímu překvapení i dvě malé děti.

„Dobrý den, žena mi říkala, že jí přestaly svítit světla, že musí do servisu. Ona měla poslední dobu problémy s autem v jednom kuse, chudinka. Tu stěrač, tu blinkr, pak autorádio a nakonec i světla!“ Postřehl v mé tváři zklamání. „Já vím, světla opravujete pořádkem, je to pro vás už asi krapet monotónní...“ Zněl omluvně.

Malá holčička se držela tatínka za ruku a nedůvěřivě si měřila okolí. Chlapeček, trochu starší, měl oči přilepené u Čestmírovy sbírky.

Vzal jsem si vercajk a šel se věnovat autu. „A co že paní nepřijela sama?“

„Roznemohla se jí teta. Taková stará fúrie, ale žena na ni nedá dopustit, tak za ní jela. A my jsme si řekli co?“ Otočil se k malé holčičce.

„Že maminku překvapíme a to autíčko jí oplavíme!“ Zažblekotalo děvčátko.

Pán ji chválil, jako by zamezila šíření Covidu-19.

Všechny tři jsem je nesnášel. Kradli mi mou vyvolenou a ani trochu se za to nestyděli. S opravou jsem byl až nezvykle rychle hotový. Tentokrát jsem do vybavení auta nezasahoval víc, než by bylo třeba. Bral jsem to jako rozchod, jako zradu z její strany, a tudíž si nezasluhovala, aby ji ke mně „osud“ znovu zavedl. Předklonil jsem se a zkusil, zda světla fungují. Když se rozcházíme, musím aspoň zachovat úroveň a charakter.

Ti Satanovi poslové mi poděkovali, těšili se z toho, jakou bude mít maminka radost z „oplaveného“ auta a odjeli.

Zůstal jsem v dílně sám a byl jsem tak smutný, že mi na to ani nestačí písmena.

Květiny pomalu vadly a já jsem byl tak paralyzován depresí, že jsem se neměl k tomu, abych je vyhodil. Čestmír byl zase až moc velký ignorant.

„Nechceš jít dneska se mnou na šipky? Prospělo by ti to. Je to ohromně zábavný.“

Pokrčil jsme rameny.

„No, kdyžtak víš, kde jsi vítanej.“

A odešel.

Nikdo mě nechtěl. Ona mě zradila a Čestmír mě chtěl na šipkách jenom proto, že potřeboval, aby s nimi hrál ještě větší začátečník, než byl on sám.

Potěmělý prostor servisu byla najednou ozářen párem světel. Okamžitě jsem tu září poznal, takhle přece mohla svítit jen světla, která jsem spravoval já! Rozbušilo se mi srdce, když skutečně vystoupila ona. Ale musel jsem zůstat uražený, abych nepůsobil jako snadno dostupný. „Dneska bez rodinky?“ Řekl jsem chladně.

„Já jsem sem chtěla zajet sama, ale tetě se udělalo špatně. Jak jsem mohla vědět, že mě budou chtít takhle překvapit?“ Zněla zoufale.

„Proč jsi mi neřekla, že nejsi svobodná?“

„Neptal jsi se. A navíc jsem myslela, že jsem to já, kdo je tu zamilovaný, ne ty!“

„Já jsem do tebe tak zamilovaný, že víc už to nejde!“

„Já tě mám tak ráda, že jsem si urvala blatník, abych sem za tebou mohla přijet!“

„Ty... Ty jsi si kvůli *mně* urvala blatník?“ Nevěřil jsem svým uším. Vše bylo zapomenuto. Jakékoliv provinění bledlo v porovnáním s tímto nezvratným projevem lásky. Sám jsem jí ale o svých vrtochách neřekl, protože jsem si pamatoval, jak jednou řekla, že to musí být osud, a chtěl jsem jí nechat tuto domněnku. Navíc jsem se bál, že by mi vystavila účet za opravy.

„Ano! Nejprve jsem brala jako znamení, že se sem vzali to auto za mě. Ale pak jsem našla pod sedadlem zapadlé tohle...“ Vytáhla několikrát přeložený obrázek „Imprese“. Nosil jsem ho v kapse ze sentimentální vzpomínky na naši velkou lásku. Zřejmě mi musel vypadnout, když jsem zkoušel ta světla. „Došlo mi, že nemůžu rozbít rodinu, ale musím ti alespoň říct, co k tobě cítím. A teď mi sprav ten blatník, prosím.“

Opravoval jsem. Opravoval jsem ještě pomaleji než kdykoliv dřív, přestože jsme oba mlčeli. Ona se zřejmě smířovala s tím, že mě vidí naposledy, že jsem zakázané ovoce. Já sprádal plán, jak si ji udržet.

„Hotovo.“

V očích měla slzy, když mi děkovala. „Bylo to od osudu tak krásné, dopřát mi všechny chvíle s tebou!“

„Proč dělat definitivní rozhodnutí? Co

kdybychom to nechali na osudu? Když se ti auto opět rozbije a budeš sem musel přijet, budeme to brát jako znamení, že máme být spolu?“ Hrozně jsem ji miloval. Tak moc, že jsem jí povolil brzdy, aby se musela vrátit. Ne moc, jenom trošku. Neměl jsem v úmyslu jakkoliv přispět k jejímu ohrožení. Jen jsem potřeboval, aby byla poškozena nějaká nezbytná součástka. Čím nezbytnější, tím rychleji to zaregistruje a tím větší váhu tomu bude přikládat.

„Dobře, souhlasím. Pokud by si to vyžádal osud, tak bych musela poslechnout.“

„Mám tě moc rád!“

„Já tě taky mám moc ráda! A pokud mi dá osud znamení, budu jen s tebou!“

„Miluji tě!“

„Já tebe taky. Od svého manžela a dětí ale sama od sebe nikdy neodejdu. Nemůžu. Nechci.“ Smutně se na mě usmála, nasedla do auta a zmizela za rohem. Pak už jsem jí nikdy neviděl. Asi jsem ty brdy povolil moc. Moc málo.

STOLETÍ JOSEFA ŠKVORECKÉHO

PŘEHLED USKUTEČNĚNÝCH UDÁLOSTÍ

ČTENÍ PRO JOSEFA ŠKVORECKÉHO NA VŠKK

V prostorech DomečkKu se 26. 10. odehrálo **Čtení pro Josefa Škvoreckého**. Herci z Divadla na Vinohradech, **Renáta Drábová** nebo **Michal Řezáč** četli z publikací a dopisů manželů Škvoreckých, zakladatelů exilového nakladatelství Sixty-Eight Publishers. Záznam jednotlivých čtení lze shlédnout na YouTube kanálu vŠKK nebo na stránkách Čtení pro Škvoreckého.

JOSEF ŠKVORECKÝ – 100 LET, MEZINÁRODNÍ KONFERENCE VĚNOVANÁ JEHO ŽIVOTU A DÍLU

22. října uspořádala vŠKK ve spolupráci s Ústavem pro českou literaturu AV ČR konferenci o **Josefu Škvoreckém**, jednom z nejzásadnějších autorů 20. století. Letos by se významná osobnost literárního světa dožila sta let. Při čtení Škvoreckého děl si lze stále klást řadu otázek: jaký měl vztah k divadlu, jak v publikacích využíval židovské postavy či jaký byl pedagog, tím vším se konference zabývala do večerních hodin. Konferenci úvodním příspěvkem zahájil **Michal Příbán** z Ústavu pro českou literaturu a vyučující na vŠKK, který byl spolu s ředitelem LA Václavem Křištofem také jejím organizátorem. Dále na konferenci přednášeli například **Matija Ivačić** z chorvatské univerzity v Záhřebu či **Michal Bauer** z Jihočeské univerzity a mnoho dalších. Všechny přednášky budou uveřejněny v kolektivní monografii, kterou společně obě pořádající instituce vydají.

POŘAD O SPISECH JOSEFA ŠKVORECKÉHO 43 V KNIHOVNĚ VÁCLAVA HAVLA

31. 10. se uskutečnil pořad věnovaný knize Josef Škvorecký, Václav Havel, Ivan M. Havel: Ostýchaví přátelé. Dopisy Josefa Škvoreckého a Václava Havla. Kniha vyšla jako

43. svazek Spisů Josefa Škvoreckého, na jehož vydání se všKK rovněž podílela. Na besedě o vztahu Josefa Škvoreckého a Václava Havla vystoupili hned tři členové Katedry literární tvorby: Michal Příbáš jako hlavní řečník a editor knihy, Daniel Kubec a ředitel Literární akademie i předseda Společnosti Josefa Škvoreckého Václav Křištof, který akci také moderoval. Jako host pak vystoupil prof. Vilém Prečan, který roku 1976 emigroval do SRN. V roce 1986 spoluzaložil a do roku 1994 vedl Československé dokumentační středisko nezávislé literatury v Scheinfeldu, které shromažďovalo fondy samizdatové literatury, osobností a institucí kulturního i společenského života v exilu. Foto Jiří Prokeš.

Z DALŠÍCH AKCÍ VĚNOVANÝCH JOSEFU ŠKVORECKÉMU

všKK se podílela nebo uskutečnila několik výstav věnovaných životu a dílu Josefa Škvoreckého – v Památníku národního písemnictví, na úřadu Městské části Praha 4, na pražské Náplavce v rámci festivalu prací studentů všKK NáplavKka 2024. A již od 1. května je v Náchodě v provozu Síně Josefa Škvoreckého, kde autorem výstavních panelů (jako u ostatních výstav) je ředitel Literární akademie Václav Křištof.

V Památníku národního písemnictví (25. 10.) při slavnostním otevření výstavy věnované Josefu Škvoreckému proběhl křest 43. svazku Spisů Josefa Škvoreckého Josef Škvorecký, Václav Havel, Ivan M. Havel: Ostýchaví přátelé. Dopisy Josefa Škvoreckého a Václava Havla, na kterém všKK spolupracovala, mj. autorsky.

Společenský večer v Náchodě ke stoletému výročí narození Josefa Škvoreckého se uskutečnil 27. září 2024 v náchodském divadle a proběhl zde mj. křest knihy Michala Příbáše Errol Josefa Škvoreckého život první, 1924–1969. V besedě pak vystoupili Michal Příbáš, Václav Křištof a Tomáš Mazal.

Zatopte svým blízkým Ádvojkou!

Darujte svým blízkým pod stromeček poukaz na 26 čísel A2 kulturního čtrnáctideníku, ať mají po celý rok čím zatápět pod kotlem svého kulturního kapitálu a kritického myšlení. Součástí předplatného je přístup do elektronického archivu A2 a jako dárek vám pošleme knihu od některého ze spřátelených nakladatelství.

Pokud byste chtěli obdarovat také Ádvojku, podpořte nás ročním férovým předplatným, které zahrnuje všechny náklady spojené s výrobou jednoho výtisku A2. Bez věrných čtenářů a čtenářek se neobejdeme!

Roční předplatné – 999 Kč

Roční férové předplatné – 1765 Kč

**Objednávejte na adrese
distribuce@advojka.cz.**

**Více informací i seznam knih,
které můžete získat, najdete
na www.advojka.cz
v sekci předplatné.**

Náročné umění je z definice nepohodlné, protože nepohodlné je pro aktivního občana i aktivní myšlení. Ten svou pochybnou, před-
sudečnou sebejistotu opírá o předžvýkaná myšlenková klišé. Učit je rozbíjet musí být v neposlední řadě úkolem každé skutečně efektivní „básnické akademie“.

tvar
obtýdeník živé literatury
14/2024
60 Kč

tvar
obtýdeník živé literatury
19/2024
60 Kč
www.itvar.cz

Veliké bolesti, veliká hesla
vymětrávají.
Viktor Dyk

ROZHOVOR s Emmou Kausc /4
EMMA A. Wlewiorková a F. V. Kratochvíl /13
DVAKRÁT V. Pivovarov /14
T. Cohen /18
PRÓZA K. Bártková /12
S. Zeithammerová o ženách vs. 19. století /7
REFLEXE I. Málková o šikmém kostele /8
ANKETA o mainstreamu /10
ESEJ P. Linhart o literárním mainstreamu /15

9 770862 61700 9

K předplatnému
kniha jako dárek.

Tištěné předplatné 1 050 Kč,
elektronické předplatné 550 Kč.

itvar.cz/predplatne

Nebezpečí pro jakoukoli „básnickou akademii“ leží především v závažné neinformovanosti a související úzkoprsosti samotných vyučujících.

MĚSÍČNÍK *HOST*.

LITERATURA, KULTURA, SPOLEČNOST

**Akce pro všechny nové předplatitele
1+1 půlroční předplatné zdarma***

* Akce platí pouze pro nové předplatitele při nákupu
tištěného předplatného pouze v rámci České republiky.

www.h7o.cz/predplatne

Kunisada Nakamura Shikan jako
Fujiya Izac mon s básní, 1861, Fuji Arts.

1

Petr Borkovec
Jakub Řehák
Kateřina Kováčová
Petr Borkovec
Jacek Dehnel
Jakub Řehák
Petr Král
Miroslav Olšovský

Jonáš Hájek

Tomáš Gabriel
Magdaléna Platzová
Petr Zavadil
Petr Borkovec
Petr Kotyk
Luboš Svoboda
Anna Řezníčková
Martin Praslička

2019

Scény z vyučovacích hodin psaní
Vnitřní růže
Vědomé psaní
O mě rodině a sýkoře koňadře
Zbytek je jen evičení
Od Ambasadora k Myslenice invaze
Zákulisní autor
Kagu v houštině (1. část)
Verše o básnících a básních
Proč jsem důvod k ovcím přeložil jako
důvod jehňat
Zázitek pirátského překladatele
Četla jsem za chůze, bourala do sloupů
Neforemná hmota, nejspíš tekutina
Úvod do veřejného čtení
Z pozůstalosti Otokara Březiny
Kdybych si mohl vybrat
Záhony
Něco sa tam pohlo

2

Ivana Myšková
Jan Němec
Ivana Myšková
Jan Němec
Mária Stanková
Miroslav Olšovský

Radek Malý
Petr Borkovec
Petr Fantys
Petr Borkovec
Petr Kotyk
Radek Malý
Martina Blažeková

2020

Proč je dobré vidět do dílny
Netečný poslední obránce
Materializované psaní jako nutnost
Prozaické desatero
Čo tým cheel básnik povedať?
Kagu v houštině (2. část)
Básně o psaní básní
Jak přeložit bažanta
Pokoj a motýl
Moje knihy
Autobiografická povídka o autorovi
Z pozůstalosti Jaroslava Seiferta
Z Atlasu bytostí
Suchá část
Překládat Milu Haugovou

3

Jan Němec
Petr Borkovec
Flannery O'Connorová
Kamil Bouška

Sylvie Richterová
Julia Hartwigová
Markéta Pilátová
Ivana Myšková
Vratislav Kadlec

Ivana Myšková
Petr Kotyk
Vratislav Kadlec
Tereza Thomayerová
Marek Vodňanský

2020

Slovo na úvod
První věty románů
Psaní povídek
Tendence
Šest otázek pro básníka Erika Grocha
Listuji zápisníky
Záblesky
Edova čísla
Oudemansův fenomén
Od čarodějova klobouku k malým
botám
Zásadní knihy
Básně Ivana Diviše
Přece ji nebudeme jíst, když byla taková
Agáve
Variace

4

Aleš Šteger
Petr Borkovec
Eda Kriscová
Veronika Šikulová
Yveta Shanfeldová

Jan Frolik
Martin Pšenička
Radovan Jursa
Petr Borkovec
Ondřej Buddeus
Anežka Charvátová
Petr Kotyk
Dora Kaprálová
Martina Blažeková
-wetz
Jan Zradička

2021

První minuty v hotelovém pokoji
Pozorování vodopádu
Čekání na postavy
O psaní
O psaní a prvním setkání se slovy
Adrieny Šimotové
K taxonomii ptáků vylétajících z knih
O básni Elizabeth Bishopové
O básni Emila Juliše
V docích Saint-Nazaire
Moje čtení
Rovnou do ledvin
Z pozůstalosti Angela Maria Ripellina
Ostrov ohraničené poezie
Fragmenty z novely Kirstin
Jeden předjarní kurs poezie
36 pokusů o škebli říční

5

Petr Borkovec
Jakub Řehák
Tomáš Gabriel
Lubomír Tichý
Jan Škrob
Anna Luňáková
Viktor Špaček
Petr Borkovec
Zuzana Říhová
Lukáš Vydra
Anežka Ficová
Antonín Dlask
Petra Albrechtová
Petra Karlová
Klára Mořkovská
Anežka Ficová
Kristýna Blahová
Izabela Kalinová
David Větrovský

2022

Studentka
Proč číst poezii?
O básni Ěrika Jakuba Grocha
O básni Marzanny Bogumily Kielarové
Moje knihy
Tiché archivy čísi práce
Kotva
Výroční book club v městečku D.
Malinová
Konec velkých prázdnin
Skládka, chyba, zóna, nit
Na řece (Volavky a motýlice)
Téma zolacka

6

Magdalena Platzová
Petr Borkovec

Jan van Eisen
Anna Beata Hábllová

Adam Borzič
Lukáš Vydra
Lukáš Jiříčka
Kateřina Nechvilová
Helena Honcoopová
Petr Borkovec
Jan Wiendl
Ladislav Nagy
Magdaléna Platzová

2022

Chvála pracovní a vyšívání
Nikdo o tom nebude vědět, protože
tam nikdo nebude
Psaní jedné povídky, postup práce
Čerstvě vykopaná, nezajištěná,
otevřená jako náruč
Jak jsem začal psát
Jak je udělán jeden Zábranův sonet
Výchozí bod
Procesy, které pokračují
Tanka není tank
Krátká próza v časopisech
A zvláště dnes – v časech horké války...
Moje knihy
Vzpomínky, úzkosti a sny

Devon Wootten
Rebecca Krajcova
Mariana Borges
Sophie Piechulek
Aung Min Khant
Petra Strá
Marek Kalina

Básně a prózy

Vena
Lovecké povídky

7

Petr Borkovec
Gerhard Rühm
I Kjubo
Marek Prah
Jakub Řehák
Petr Borkovec
Dominika Moravčíková

2023

Kassel
O naučitelnosti literatury
Z Malých próz Bílého oblaku
Jazyková poradna na Zelený čtvrtek
Grébovka aneb Souboj parků
Nikde, nikde, prostě všude
Autorstvo a autorita v literární
komunitě

Helena Honcoopová
Petr Borkovec
Alena Zemančíková
Michal Šanda
Devon Wootten
Sophie Piechulek
Mariana Borges
Rebecca Krajcova
Aung Min Khant Kyaw
Martin Praslička
Vesna Tvrčková (Evans)
Petr Borkovec

Překlad jako vír
Helena Honcoopová
Jak asi chutná angreštový páj?
Otázka

Básně a prózy

Niečo sa tam pohlo
Ze strachu
Jeden venkovní kurz poezie
a krátké prózy

8

Petr Borkovec
Josif Brodskij
Zsuzsa Takácsová
István Vörös
Petr Borkovec

2023

Sběr hmyzu na světlo
Projev při udělení Nobelovy ceny
Báseň svlečená ze šatů
Holanův Podzim ve Všenorzech
Snídaně, slunce, zavane, vejce,
slova ne, přece
Cestování s knihami
Knihovna autorek
Seifert
Holka na psaní

Josef Třeštil
Anna Štítková
Petr Borkovec
Alžběta Bublanová
Monica Mills
Mariana Borges
Natalie Cronin
Nadejda Nikolaeva
Johana Janoušková
Lex Skalsky
Aura Zucchi
Vanessa Bertelmannová
Viktorie Krávéčko
Ondřej Štindl
Jan Jílek
Tereza Štěpánková
Alice Knoblochová

Básně a prózy

Až se ti zatočí hlava
Malé lodě
Nick
Pět básní

9

Josef Škvorecký
Jan Winkler
Josef Škvorecký
Jiří Studený

Daniela Vodáčková
Petr Borkovec
Andrea Paci
Josef Škvorecký
Kamil Bouška
Monica Mills
Aura Zucchi
Lex Skalsky
Johana Janoušková
Vanessa Bertelmannová
Viktorie Kravčenko
Natalie Cronin
Medina Amanzholova
Mariana Borges
Julie Müllerová
Kamila Výborná
Daniela Štraková
Lukáš Samek
Jana Sarasvatí Lukešová
Marcela Kadlecová

2024

Jak se člověk stane spisovatelem?
Sbírka básní
Dylan
Prozaický debut Jany Šrámkové z pohledu
tvůrčího psaní
Trajektorie tvořivé mysli
Skála Daisy Mrázkové
Úhořové svátky aneb Jak napsat reportáž
Profláknutí
Knih básní nebylo mnoho, vlastně jen dvě

Básně a prózy

Básně
Hopsej v poli
Literární soutěž ECWP

Summary

In the issue of the revue *Rukopis Plus* (*Manuscript Plus*) we present several articles concerning the haiku, Japanese poetic form – a form so popular worldwide and so widely used in creative writing courses that we would rather not talk about it. But the wishes of creative writing students are important to us, and this is, after all, the tenth anniversary issue of the journal. Japanese expert and translator Helena Honcoop writes in detail not only about this Japanese form, but also about its Czech imitations. Thirteen Czech poets (and one biologist) interpret a famous old haiku by the (also very famous) poet Yoshida Ryūsui (吉田流水 1691–1758). Translator Jakub Guziur and poet Petr Borkovec write about other haiku poems and also about a Japanese woodcut. Texts (on the border between essay and short story) about the writing process are published by British reporter Ian McMiller and Czech philosopher Josef Kutina. And among other contributions, the issue includes poems and short prose pieces by students of creative writing workshops.

být borovicí měřila bych už osm metrů mám štěstí

Anna Řezníčková

Rukopis plus Časopis o psaní Číslo 10 2024

Vydává vřkk – Vysoká škola kreativní komunikace

Na Pankráci 54, 140 00 Praha 4, www.vřkk.cz

Redaktor Petr Borkovec

Redakční kruh Mgr. Václav Křištof,

doc. Justin Quinn Ph.D., MgA. Martina Blažeková,

Dr. Jan Šulc, Mgr. Zuzana Říhová Ph.D.

Design Michal Rydval, Nusle.org

Tisk Tiskárna Protisk, s. r. o.

ISSN 2694-9598 Registrace MK ČR E 23950

Číslo odevzdáno do tisku 21. 11. 2024

Náklad 400 výtisků

世の中は泣く虫さえも上手下手
yo no naka wa naku mushi sac mo józu heta

i v hmyzí říši jedni zpívají čistě druzí falešně

Kobayashi ISSA (小林 一茶 1763–1828)

Překlad Helena Honcoopová a -wet-

9772694959001 10

vškk Vysoká škola kreativní komunikace

Na Pankráci 54, 140 00 Praha 4

vskk.cz literarni-akademie.cz praguecom.com

VYSOKÁ ŠKOLA
KREATIVNÍ
KOMUNIKACE

Na obálce rukopis Anny Řezníčkové, 2020
Fotografie autorky Jana Plavec, 2024